

[Peter Nielsen.]

Imidlertid vil udvalget gerne have en drøftelse med den højtærede finansminister med henblik på senere at få en mere varig ordning angående folkepensionisters skatteansættelse. Derfor vil udvalget gerne have forslaget tilbage til fornyet udvalgsbehandling mellem anden og tredje behandling.

At man allerede nu har indstillet lovforslaget til anden behandling, skyldes, at man ikke vil forsinke forslaget, som af tekniske grunde helst skal være færdigbehandlet i denne uge.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets §§ 1 og 2 og dets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Forhandling om økonomiministerens redegørelse til folketinget af 19. januar 1965 vedrørende de offentlige investeringer.

(Redegørelsen (nr. III) findes i tidenden sp. 1839).

Peter Nielsen: I den offentlige debat er der i den senere tid fremsat ønsker om, at folketinget bør have flere drøftelser om målsætning. Sådanne drøftelser skal formentlig resultere i, at man i det høje ting kunne komme frem til en fælles målsætning.

Der er 6 partier med vidt forskellige anskuelser repræsenteret i det høje ting, og går man disse partiers programmer igennem og især deres formålsparagraffer, ser man, at det sikkert vil være en håbløs opgave at sammenarbejde dem til en fælles, dansk målsætning. Det politiske arbejde må derfor stadig væk ske gennem jævnlige kompromiser og almindelighedens strid. Men man kan vel finde et fælles træk i de forskellige partiprogrammer med samme løfter til befolkningen. Det understregede efterårets valgkamp til fulde. Disse løfter angår især samfundets anlægsprogrammer, altså løfter om nye sygehuse, sociale institutioner, veje, broer, tunneler, universiteter

og mange andre uddannelsesinstitutioner. På disse områder skulle det vel være muligt at skabe et vist fremtidsprogram, idet disse ønsker er fælles for os alle.

Der kan vel være delte meninger om, hvordan en prioritetsorden bør være for sådanne samfundsinvesteringer, men de forskellige ting må vel fremmes mere eller mindre sideordnet, måske med særlig vægt på de områder, hvor man føler at Danmark ligesom er ved at sakke lidt agterud.

For mit vedkommende vil jeg særlig lægge vægt på, at vort sygehusvæsen udbygges sammen med de hermed forbundne sociale institutioner. Vi har før været stolte af at have verdens bedste hospitalsvæsen. Denne rekord har vi næppe i dag, hvor et menneske ofte må vente månedsvis på at blive indlagt til en operation, for så vidt det ikke drejer sig om en absolut akut sygdom. Det lægger et forfærdeligt pres på vedkommende og på hendes eller hans familie, og det kan vi ikke være bekendt i et velfærdssamfund — heller ikke vor mangel på plejehjem og andre forsorgsinstitutioner. Investeringerne i vort sundhedsvæsen må derfor have en ret høj prioritet.

Det samme gælder hele vort uddannelsesvæsen. I forhold til andre lande er vi ikke på højde med de krav til undervisning, som bliver nødvendige for fremtidens europæere. Det gælder selvfølgelig især de højere læreanstalter, der byder de studerende ringe pladsvilkår, og hvor man snart er i den situation at måtte afvise kvalificeret ungdom, der ønsker en højere uddannelse, samtidig med at vi mangler folk med den højere uddannelse her i Danmark. Det er f. eks. ikke nok at bygge hospitaler; der må også uddannes læger til dem.

Vort nationalprodukt er i stadig og glædelig stigning, hvilket ikke mindst skyldes, at vort produktionsapparat i de senere år har undergået en væsentlig forbedring. Men et sådant udvidet produktionsapparat betyder, at offentlige anlæg må udvides og forbedres, således at de kan give den nødvendige service til det private produktionsapparat. Det gælder udvidelsen af transportsystemet, veje, broer, kraftforsyning, havne og meget andet.

Når stat og kommuner investerer, kan det vel ofte have tilfældighedernes præg, og ofte viger man tilbage for påkrævede investe-

[Peter Nielsen.]

ringer af skattemæssige grunde. Der er derfor grund til at takke den højtærede økonomiminister, fordi han med sin redegørelse har fortalt folketinget og dermed den danske befolkning, hvad der nu simpelt hen er nødvendigt, hvis vi skal opretholde et ordentligt, moderne samfund og dermed også sikre en fremtidig høj levestandard. Det gøres ikke, hvis vi spiser af sædekornet, altså undlader de fornødne samfundsinvesteringer.

Selvfølgelig kan det gyse i en skatteyder, når han får at vide, at det bliver nødvendigt med anlægsarbejder i de kommende 3 år til 14 milliarder kr. — et stort tal, men dog kun en encifret procentdel af det kommende nationalprodukt. Vi er vel, mere eller mindre modstræbende, enige om, at hvad der kan spares på statens daglige drift, kun kan blive mindre beløb, så når man har villet hæmme en for stor skatteudskrivning, er det som oftest sket ved at udskyde anlægsarbejder. Det kan på lang sigt blive en dyr historie for landets skatteydere, hvis man skal reparere for meget på forældede ting, selv om det selvfølgelig sker under finansudvalgets kontrol.

Det spørgsmål vil rejse sig, om man ikke kan låne til disse mange statsinvesteringer og således lade regningen gå videre til nye generationer af skatteydere, idet disse statsanlæg også vil være til gavn langt ud i fremtiden. I visse tilfælde vil det være forsvarligt at låne. Når Store-Bæltsbroen skal bygges, kan man ikke lade dem, der er skatteydere under bygningen, betale broen med det samme. De store investeringer i udvidelsen af vor elektricitetsproduktion må udjævnes over en lang årrække, således at fremtidens elforbrugere også kommer til at betale for disse investeringer.

Men at låne til at holde noget å jour for er næppe ansvarligt. Vi må have ført bl. a. vort sundhedsvæsen, uddannelsen og trafikken å jour, og det må vor tids skatteydere betale for, da det jo også er dem, der stiller kravene og får gavn heraf.

Det indenlandske lånemarked kan man næppe belaste for stærkt, for så vil det gå ud over andres lånemuligheder, bl. a. til boligbyggeri og yderligere udbygning af produktionsapparatet. Vor handelsbalance viser også, at vi ikke kan tillade os større forbrug og investeringer, end nationalpro-

duktet kan bære; ellers vil problemerne løse sig selv ved en forrygende inflation og arbejdsløshed, og det vil mit parti i hvert tilfælde ikke være med til.

Der kan næppe pilles meget ved de investeringsbehov, den højtærede økonomiminister her har oprullet, i hvert fald ikke for de kommende 3 år. Derfor er det også mest ærligt at sige til befolkningen, at alt dette skal betales, og det bliver over skatterne, uanset hvilket eller hvilke partier der kommer til at præge den økonomiske udvikling.

Skatterne vil selvfølgelig ikke stige med de 14 milliarder, for der har altid været afsat penge til anlægsbudgetter. At foregøgle befolkningen, at samfundets udgifter og dermed skatterne kan nedsættes, vil imidlertid ikke være rigtigt. Vi kan omlægge skatterne, vi kan lave skattereformer, men vi kan ikke formindske den samlede skattebyrde, kun fordele den anderledes. Det vil dog også være nødvendigt. Danmark er et af de lande, der beskatter mindst, altså inddrager en mindre procentuel del af nationalproduktet i de offentlige kasser. Alligevel føles skattestrykket hårdere her end i de fleste lande, udelukkende fordi vi ikke har moderniseret vor skattepolitik, således som andre lande har. Det kan aldrig være et mål i sig selv at opkræve skatter, men det vil være uansvarligt ikke at opkræve de fornødne skatter, også af hensyn til den almindelige samfundsøkonomi.

Opgørelsen over investeringsbehovet er jo delt op, dels i en 3-årig periode, dels en langtidsplanlægning. Den sidste må selvfølgelig være behæftet med nogen usikkerhed, men det er godt, vi får den. F. eks. har det stor betydning, at vi gør os klart allerede nu, hvilken prioritet Store-Bæltsbroen skal have, så man i tide kan undgå fejlinvesteringer i noget, som bliver mere eller mindre overflødig, når Store-Bæltsbroen kommer. Når vi står over for store investeringer, må befolkningen selvfølgelig have krav på, at der ikke sker fejlinvesteringer, f. eks. på grund af lokale krav, og man må jo her først og fremmest have helhedens tarv for øje. Der tales så meget om prioritering af de enkelte ting, om hvad der nu skal komme først, og hvad der bedre kan vente. Man kan selvfølgelig ikke prioritere på den måde, at man f. eks. siger: nu

[Peter Nielsen.]

skal vort hospitalsvæsen være fuldt udbygget, før vi tager fat på skoler o. lign. Det hele er måske sideordnet, men inden for de forskellige områder kan der jo ske en mere detaljeret prioritering, hvor der selvfølgelig må tages hensyn til det mest påkrævede, uden at det andet forsømmes.

Vi vil gerne have det fjerde universitet, og jeg vil det selvfølgelig navnlig, hvis det blev placeret i Ålborg. Alle her i landet vil også gerne have det femte og sjette universitet. Faren kan jo imidlertid ligge i, at man gør visse ting til flagsager, ting, der tales om og lægges mærke til. Af den grund må vi ikke forsømme vor almindelige folkeskole, vore erhvervsskoler o. s. v. Jeg hilser derfor med glæde, at de forskellige forvaltningsorganer nu udarbejder deres langtidsprognoser i højere grad end tidligere inden for rammerne af det, som økonomisk kan stilles til disposition. Herved kan det undgås, at man forsømmer noget til fordel for andet.

Jeg takker den højtærede økonomiminister for den interessante redegørelse, der jo ikke alene omfatter statens, men hele samfundets økonomi. Det er interessante og lærerige oplysninger, som jo må indgå i dette forårs skatteforhandlinger, hvor der ikke alene bliver tale om hvordan, men også om hvor meget der skal opkræves i skat.

Henry Christensen: Hvis vi vil prøve at fatte alt, hvad de mange tal i det omfattende investeringsprogram, som den højtærede økonomiminister forleden forelagde, fortæller os, ja, så fortæller det os, at det er en spændende tidsperiode, vi befinder os i. Mindre spændende bliver det ikke af antydningerne om de fjernere opgaver, såsom broer, tunnelbane, ny lufthavn, store byggeprojekter m. m. Vi har vel endda en forudanselse om, hvad atomkraftens udnyttelse og fremtidens trafikformer kan indebære af nye eventyrlige opgaver. Det nytter dog ikke, at vi alt for længe blot lader os betage af eventyrets stemning. Der bliver ikke noget af én eneste af de spændende planer, hvis vi ikke opretholder og forøger vor jordnære, produktive indsats og stiller tilstrækkelig store andele til rådighed for investeringer, vi vil foretage.

Gennem mange år har vi i venstre efterspurgt bedre planlægning og prioritering af

de offentlige investeringer. Vi har nu endelig og for første gang fået en samlet redegørelse i selve folketinget fra den højtærede økonomiminister. Jeg vil gerne anerkende dette, og jeg vil også gerne takke for det fremskridt i behandlingsformen, vi hermed er nået til; men jeg må samtidig tilføje, at vi efter venstres opfattelse ikke finder den anvendte behandlingsform tilstrækkelig.

Hvad må hovedformålene med et investeringsprogram være? For det første at sikre den bedst mulige udnyttelse af de begrænsede muligheder, for det andet at sikre, at de vigtigste og de mest påtrængende opgaver løses først, og for det tredje at give grundlag for en saglig drøftelse af, hvordan vi bedst kan øge mulighederne for større investeringer, såvel offentlige som private.

Det er folketingets ret og også dets pligt at sikre sig indflydelse og det fornødne grundlag for sagligt rigtige løsninger. Regeringens oplæg skal derfor først og fremmest vurderes efter, om denne afgørende opgave imødekommes. Det gør den efter min mening ikke, og vi bør derfor overveje folketingets videre behandling af den planlægning, vi her står over for.

Vi har fået forelagt et stort investeringsprogram for de kommende 3 år på 14 milliarder kr. Det indeholder stort set opgaver, som der vil være almindelig enighed om ønskeligheden af og behovet for. Men hvad dækker de mange tal, på hvilket grundlag er disse investeringsopgaver foretrukket fremfor andre presserende opgaver? Det får vi ikke noget at vide om. Der afsættes f. eks. 1.000 mill. kr. til hovedveje. Hvilke er disse, i hvilken rækkefølge skal de udbygges, hvilket materiale ligger der til grund for netop denne udvælgelse? Der skal bygges skoler og undervisningsinstitutioner for 800-900 mill. kr. På hvilket grundlag er man kommet til de tal, hvor stort er skolebehovet i forhold til investeringerne, hvorledes tænkes skoleudviklingen at foregå i de forskellige egne, amter, eller hvad man vil? På samme måde afsættes 200 mill. kr. til pleje-, alderdoms- og sygehjem. Hvad dækker de tal over, hvorledes vurderes behovet, hvordan skal de bygges o. s. v.?

Vi må vel have lov til at gå ud fra, at der i ministerierne har været et betydeligt materiale til rådighed ved afvejningen af de enkelte opgaver og til belysning af, hvad

[Henry Christensen.]

behovet er, et materiale, som har dannet grundlaget for en detaljeret planlægning af det, tallene skal dække over.

Folketinget har fået forelagt en række programoverskrifter; men det har ikke fået at vide, hvad disse overskrifter egentlig dækker over, og hvorfor udfaldet af afvejningen er blevet, som det er. Hvis folketinget derfor ikke gør andet end at føre denne debat, vil regeringen med en vis ret måske kunne sige, at den har fået grønt lys for at køre videre efter programmet, sådan som man har forelagt det.

Jeg ved meget vel, at man på de årlige finanslove tager stilling til enkeltbevillingerne. Jeg ved også meget vel, at vi for nogle af de store investeringsopgaver har et særligt grundlag, men alligevel vil der på en lang række områder være disponeret på en sådan måde, at det ikke lader sig ændre bagefter. Derfor er opgaven at finde frem til, hvordan folketinget kan få grundlag for sin samlede afvejning og sin indflydelse på prioriteringen, inden afgørelserne, omend ikke formelt, så reelt er truffet.

Konklusionen af disse betragtninger er derfor, at folketinget må sikre sig en videregående behandling og at få tilstillet det nødvendige grundlag for virkelig at kunne vurdere, hvilken prioritering der må fastlægges.

Jeg vil naturligvis meget gerne sammen med andre her i tinget overveje de forskellige muligheder, der kunne være for en løsning. Jeg kunne tænke mig, at en af vejene kunne være nedsættelse af et særligt folketingsudvalg til at modtage oplysninger om det forelagte investeringsprogram. Et folketingsudvalg på 17 medlemmer og med suppleanter, således at der alt efter emnernes skiftende karakter kunne drages forskellige folketingsmedlemmer ind i de direkte forhandlinger. Det måtte så være ministerierenes opgave over for et sådan folketingsudvalg at give de fornødne oplysninger til belysning af såvel grundlaget for som indholdet af de påtænkte investeringsplaner. Jeg ved, at vi ikke efter den gældende forretningsorden kan stille et sådant forslag under nærværende sags behandling, men vi kan i hvert fald rejse tanken og skal nok finde veje, hvis vi kan enes derom.

Vi anerkender nok alle her i tinget, at vort samfund står over for et meget om-

fattende investeringsbehov, hvis vi vil udnytte de muligheder, som teknik, udvikling og samkvem i disse år giver os. Gør vi ikke det, vil vi sammenlignet med andre samfund hurtigt blive tilbagestående. Både vækst i de offentlige og i de private investeringer er en betingelse for stigende produktion og velstand, men det er en sammenhæng, som går begge veje, for det er også den voksende velstand, der skal sætte os i stand til at magte de større investeringsopgaver. Derfor er det et afgørende hensyn også ved vurderingen af de offentlige investeringsprojekter, at de hverken fratager den private sektor, de private erhverv og befolkningen som helhed muligheden for eller tilskyndelsen til øget produktion.

Hvordan er da mulighederne for at realisere en stigning i de offentlige investeringer på 33 pct. i løbet af de tre år, en procentdel, der er meget større, hvis vi sammenligner med investeringsindsatsen i de foregående år? Vi kan måske tage vort udgangspunkt i et håb om, at vi ligesom i de senere år bliver i stand til at få en stigningstakt i produktion og velstand på henimod 4 pct. om året, selv om den højtærede økonomiminister er noget skeptisk heroverfor.

Den hidtidige udvikling viser også, at vi kan regne med en tendens til — og det synes jeg er meget glædeligt — at en forholdsvis stor del af velstandsstigningen giver sig udslag i en stigende opsparing og dermed en stigende investering.

Opsparingen er altså vokset i disse år, endda ret betydeligt, men naturligvis ikke tilstrækkeligt. Medens de offentlige investeringer gennem det meste af efterkrigstiden har ligget på $\frac{1}{4}$ af de samlede investeringer, betyder økonomiministerens tal, at de i de kommende 3 år skulle lægge beslag på ca. halvdelen af stigningen i investeringsmulighederne, eller sagt på en anden måde: den del af opsparingsforøgelsen, som kan tilfalde boligbyggeriet og erhvervsinvesteringerne, vil gå ned fra tre fjerdedele til halvdelen.

Det er vel ikke for meget sagt, at en sådan forskydning måtte kræve en meget nøje afvejning af de forskellige ønskers tyngde både med hensyn til boliginvesteringer og erhvervsinvesteringer, for de sidstes vedkommende bl. a. ud fra hensynet til ikke at save den gren over, som skal bære meget af det andet, nemlig produktionsfremgangen

[Henry Christensen.]

på de 4 pct. om året. Derfor har det også virket overordentlig overraskende, at man såvel fra det økonomiske råd som fra anden side, herunder også den højtærede økonomiminister, offentligt har antydnet, at hvis man skulle genoprette den økonomiske balance, der er blevet forstyrret ved et større samlet forbrug, end der er produktion til, ville man anvise begrænsning i erhvervslivets investeringer som en passende fremgangsmåde. Det var ikke de offentlige, men de private investeringer, man her pegede på.

Hvad kan dog begrunde det standpunkt? Produktionen skabes i de danske erhvervsvirksomheder og af disses dygtige ledere, funktionærers og arbejderes udnyttelse af produktionsapparatet. Den højtærede økonomiminister gør rigtigt opmærksom på det alvorlige forhold, at vi i de kommende år bliver forholdsvis færre i de produktive aldersklasser og tilsvarende langt flere i de ældre aldersgrupper. Vi har endvidere ikke længere — heldigvis ikke — et stort antal arbejdsløse at tage af. Der er altså kun én vej frem: en fortsat forøget produktivitet, et endnu bedre teknisk udstyret produktionsapparat. Vi skal med henblik på fremtiden forhåbentlig tilpasse os et større europæisk marked og den deraf kommende forøgede internationale arbejdsdeling. Alt dette kræver ikke formindskede, men stadigt øgede investeringer også i erhvervslivet for at skabe øget vækst i erhvervslivets produktion.

Vi ved, at investeringsmulighederne i f. eks. danske landbrugsbygninger alt for længe har været utilfredsstillende. Vi kender det kolossale investeringsbehov, væksten i boligbyggeriet og dettes rationalisering forudsætter, og meget mere kunne nævnes. Vi er kommet langt bl. a. i kraft af de gældende afskrivningsregler. Vi ønsker derfor ikke disse regler forringet; snarere kunne der være tale om, at den skattemæssige begunstigelse af erhvervsvirksomhedernes opsparing gennem afskrivningsregler og investeringsfonds ikke burde være begrænset alene til opspa-

ring inden for virksomhederne. Vi mener yderligere, at reglerne om skattefri opsparing til investering må udvides til i stort omfang også at gælde lønmodtagere. Jeg ved naturligvis meget vel, at man kan påvise investeringer hist og her, som er mindre påkrævede end andre; men tør f. eks. nogen i den høje regering slå sig for brystet, når det gælder de offentlige investeringer? Tør nogen eksempelvis hævde, at efterkrigstidens omfattende skolebyggeri udelukkende er udført ud fra hensynet til, hvad der var det mest effektive og rationelle?

Perspektivet i retning af forskelsbehandling i de forskellige investeringer fører lige i retning af at overlade det til den statslige myndighed at afgøre, hvad der er mest hensigtsmæssigt for det private erhvervsliv. Regeringen ville, hvis den skulle føle sig fristet til en sådan politik, uklogt gøre regning uden vært. Jeg tror, at i hvert fald den højtærede statsminister vil forstå denne tale.

Der er altså næppe grundlag for at hævde, at en saglig løsning er en begrænsning af de private investeringer og en overflytning til de offentlige. Det vil da være en langt mere positiv og værdifuld måde at drøfte disse problemer på at se, hvad vi kan gøre for at bringe så mange af disse ønsker som muligt inden for rækkevidde i de kommende år.

For at knytte det til den udvikling, jeg nævnte før, så er spørgsmålet for det første: hvad kan vi gøre for at øge stigningstakten i produktionen, så der bliver en samlet større produktion og velstand at løse disse opgaver ud fra?

For det andet: hvad kan vi gøre, for at en større del af den voksende velstand bliver sparet op, så der i økonomien bliver plads til større samlede investeringer og dermed også til større offentlige investeringer, uden at dette behøver at gå ud over bolig- og erhvervsinvesteringerne, og således at denne større opsparing sker på en måde, så den ikke fratager befolkningen tilskyndelsen til at forøge produktionen?

Og endelig for det tredje: hvad kan vi

[Henry Christensen.]

gøre for f. eks. gennem rationalisering og bedre tilrettelæggelse i udførelsen af de offentlige investeringer at nå længst muligt med løsningen af opgaverne inden for det økonomisk forsvarlige?

Hvad det første angår, henviser jeg til mine bemærkninger før om nødvendigheden af stadig af tilgodesede produktivitetstiltagelsen i erhvervslivet. Ud over investeringsproblemet spiller her uddannelsesproblemet ind; vi står altså her, hvor sammenhængen spiller ind i begge retninger. Specielt kunne måske fremhæves uddannelsesopgaver i forbindelse med øget bevægelighed på arbejdsmarkedet, og jeg har indtryk af, at det egentlig er et spørgsmål, som i hvert fald tidligere har ligget den højtærede økonomiminister stærkt på sinde.

I spørgsmålet om midlerne, der skal til for at nå den voksende investering, er økonomiministerens løsning og den løsning, som det ærede medlem hr. Peter Nielsen for lidt siden pegede på, tilsyneladende enkel. Hans blik falder let og ubekymret på større skatter; han har tilsyneladende slet ikke bekymringer i den retning. Men gør ministeren sig ingen forestillinger om den ændring af samfundsstrukturen og magtkoncentrationen, der også kan følge heraf, eller måske gør han det og er tilfreds og mener måske oven i købet herigennem at kunne tilgodesede en socialistisk målsætning ad indirekte vej? Tror man, at man med held kan føre en politik, der lader det offentlige disponere over hele produktionsfremgangen inden for ét år, således som vi er ved at lægge op til i år? Vi tror det ikke. For os er en øget kapitaldannelse gennem opsparing hos så mange som muligt derfor af største betydning. Som før fremhævet har den øgede produktionsfremgang i de senere år medført en betydelig stigning i den private opsparing, både absolut og forholdsmæssigt, men altså blot ikke tilstrækkeligt, hvad jo også det høje renteniveau vidner om.

Vi ønsker derfor som modstykke til de stigende investeringsbehov udbygget en politik på mange felter til fremme af opsparingen. Jeg nævnte før erhvervslivets egen opsparing og yderligere regler i tilknytning hertil. Jeg nævnte tanken om investeringsfonds for alle. Vi er videre be-

kendt med det nedsatte udvalg vedrørende regler om skattemæssig begunstiggelse for opsparing. Resultatet af dette udvalgsarbejde må meget gerne betyde forenkling, men ikke indskrænkning i begunstiggelsens omfang — derimod det modsatte.

Vi ønsker også ganske særligt ungdomsopsparingen fremmet. Et af formålene med den meget omtalte skattereform i disse år er jo netop også påvirkningen til øget opsparing. Også af den grund haster skattereformen derfor meget.

Andre områder til fremme af opsparingen kan være det pensionsmæssige og ikke mindst også de huslejeudligningsmæssige problemer, der må ses i perspektiv af stærkt forøget opsparing.

I tilknytning hertil kan vi også foretage en afvejning af, i hvilket omfang de nuværende offentlige opgaver bør vedblive at være statslige. Man kunne måske især inden for trafiksektoren finde opgaver som broer, måske motorveje og andet, som man f. eks. gennem koncession kunne overlade andre at drive på mere forretningsmæssig basis. Måske kunne koncessionen indeholde til-ladelse til udenlandsk finansiering i det omfang, det modsvares af udenlandsk produktiv arbejdsindsats, således at det udenlandske lån ikke øgede det hjemlige efterspørgselspres. Derved kunne vi altså øge den samlede investeringsmulighed på et sundt økonomisk grundlag.

En koncession kunne måske også indeholde forpligtelse til udstedelse af mindre aktieposter eller andelsbeviser, som i kraft af selve investeringsopgaven kunne virke tillokkende på befolkningen og fremkalde en øget opsparing.

Jeg nævner blot disse tanker eksempelvis for at understrege, at vi på flere områder godt kan få brug for mere uortodokse fremgangsmåder til fremkaldelse af øget opsparing, end vi måske sædvanligvis tænker på.

Endelig må det være helt nødvendigt at fremhæve, at med det voksende behov for midler til offentlige formål må den kritiske indstilling over for disse midlers anvendelse yderligere skærpes. Hver ikke strengt nødvendigt anvendt krone af offentlige midler formindsker muligheden for at løse opgaver, som vi alle anser for presserende. De offentlige opgaver må derfor løses så rationelt og

[Henry Christensen.]

administrativt så billigt som muligt. Venstres synspunkter om en ny socialreform skal bl. a. også ses ud fra dette synspunkt.

Vi må endvidere have den offentlige udgiftsudvikling under bedre kontrol. Jeg er klar over, at hertil skal investeringsplanlægningen naturligvis bidrage, men langt den største udgiftssum i statens budget er fremdeles driftsudgifterne, og disses stigning, f. eks. i år, kommer nok overraskende for mange, måske også for den høje regering, og sætter en begrænsning for løsningen af øvrige opgaver. Vi må — hvad der har været talt om længe — ind på, hvad man kalder en bedre budgetlægning, og især en mere langsigtet budgetlægning, også for driftsudgifternes vedkommende. Vi må nu omsætte denne tale i handling, således at vi i tide får et bedre skøn over driftsudgifternes udvikling og virkningerne på driftsbudgetterne af de forskellige beslutninger, herunder også i forbindelse med anlægsopgavernes løsning, som vi træffer her i det høje ting. Kun ved en bedre viden herom end nu kunne vi tidligere tage forstandige forholdsregler og sikre os et rimeligt grundlag for at vælge så rigtigt mellem de forskellige opgaver som gørligt. Vi må erindre, at i mange henseender vil både regeringens og folketingets opgave i den kommende tid være ikke at få alle ønsker opfyldt, men at få valgt de rigtigste ønsker først.

Talen om flerårige budgetter for såvel anlægs- som driftsudgifter bør altså derfor omsættes i praksis. Jeg har for en 1½-2 måneders tid siden derfor opfordret den højtærede finansminister til foreløbig at iværksætte en opstilling over den forventede udgiftsudvikling for 1966-67, og jeg har forstået, at finansministeren ville forsøge at efterkomme denne opfordring. Jeg håber, vi får et resultat heraf inden alt for længe.

Gennem de senere år har vi haft en større velstands- og forbrugsstigning i vort land end tidligere. Vi kan nu lægge grundlaget for nye store fremskridt, men forudsætningen er, at vi af de næste års produktionsstigning reserverer tilstrækkeligt til de øgede investeringer og ikke fortsat lader den øjeblikkelige forbrugsstigning være trumf. Det er bl. a. dette betydningsfulde spørgsmål, det nuværende folketing er stillet over for: vil vi målet, og vil vi benytte de fornødne

midler? Af det endelige svar på dette spørgsmål afhænger fremtidens vurdering af disse års indsats.

Jørgen Jensen: Det er nok klart for os alle, at Danmark er et land under forandringens lov. Der sker på mange områder en økonomisk, en erhvervsmæssig og også en social udvikling, som vi på mange måder kan være tilfredse med.

Jeg vil gerne sige indledningsvis, at det konservative folkeparti ønsker at være med til at befordre dette fremskridt. Vi ser det som en forudsætning, at der hersker økonomisk stabilitet, og at denne stabilitet oprettholdes under udviklingen.

Udviklingen giver sig udslag i en stigende produktion og beskæftigelse, i større udenrigshandel, i større forbrug og højere velstand og også i stærkt stigende investeringer i erhvervene. Der er en gensidig afhængighed mellem disse forskellige størrelser.

Et andet væsentligt træk har været den kraftige stigning i de offentlige udgifter, henholdsvis indtægter. Dette gælder driftsudgifterne, men i mindst lige så høj grad de offentlige investeringsudgifter. De offentlige udgifter er endog steget kraftigere, end den samlede produktion eller den samlede nationalindkomst er. Så vidt jeg kan se af den økonomiske årsoversigt, var det således, at i finansåret 1960-61 svarede disse udgifter, altså de samlede offentlige udgifter i bredeste forstand, til ca. 25,4 pct. af nationalindkomsten her i landet, og jeg skønner, at denne procent i det nye finansår vil komme op på 33, måske helt op til 34 eller 35, og det tør jo nok siges at være en drastisk stigning i løbet af så få år. De offentlige investeringer taget i videste forstand viser en stærkt stigende tendens, og allerede af den grund, men også fordi disse investeringer må udføres i konkurrence med de nødvendige, ligeledes stærkt stigende investeringer i de private erhverv, er det meget påkrævet at have hånd i hanke med udviklingen og vide, hvor man er henne.

Derfor synes også jeg, det er godt, at den højtærede økonomiminister fremkom med sin redegørelse den 19. i denne måned, og også jeg vil gerne takke ham derfor. Man kan beklage, at den først kommer nu, for det har fra mange sider, også fra mit partis side, længe været ønsket både at få en

[Jørgen Jensen.]

prognose og en vis indstilling om prioritetsfølgen for de forestående store offentlige investeringer. Jeg erkender gerne, at der her foreligger en meget vanskelig opgave at løse for en minister.

For det første er det således, at fremtiden tegner sig usikkert, ikke mindst på disse områder — områder, der tilmed er overordentlig store og vidtspændende og differentierede. Hertil kommer for det andet, at de statslige myndigheder og de politiske myndigheder jo ikke kan støtte sig til en rentabilitetsberegning på samme måde som de private virksomheder, når de planlægger investeringer et større eller mindre antal år frem i tiden. Det tredje moment er dette, at staten kun suverænt bestemmer over ca. halvdelen af de offentlige investeringer. For ca. den anden halvdel vedkommende må de statslige myndigheder nøjes med at registrere, f. eks. hvad kommunerne eller forsyningsværkerne ønsker at investere. Endelig er det jo et meget vigtigt moment i denne sag, at investeringerne indpasses i den samlede samfundsøkonomiske ramme, hvorunder også erhvervenes investeringer, det private forbrug, eksporten samt det offentlige forbrug skal indpasses.

Det må alligevel være et stærkt ønske fra vor side, fra folketingets side til regeringen, at den på trods af disse vanskeligheder anviser den udvikling, som regeringen selv ønsker. Vi har i de allerseneste år fået 3-årige bygge- og anlægsoversigter over de offentlige investeringer. Der er ingen tvivl om, at disse er værdifulde som et supplement til de tidligere helt suveræne 1-årige finanslove; det er et fremskridt.

Den redegørelse, som den højtærede økonomiminister kom med forleden dag, bilagt de tabeller, som blev omdelt her i salen, er såre interessant, men det synes mig at være vanskeligt rigtig at få fat i, hvad denne oversigt egentlig dækker over, og hvorledes den skal forstås. Der er efter de indledende bemærkninger til dels tale om skøn. På nogle områder er der fuldt udarbejdede programmer; på andre områder er der overslag over forventede samlede investeringer, og endelig anvendes et udtryk som rene skøn. Den højtærede økonomiminister bruger selv udtrykket, at der ikke er tale om definitive pla-

ner, og heller ikke skal alle de foreliggende planer for enhver pris føres ud i livet inden for de næste 3 år. Særlig vejledende er disse oplysninger unægtelig ikke for os andre. Vi kan konstatere, at i de foreliggende oversigter viser tallene en stigning fra tidligere under 4 til godt 5 milliarder kr. pr. år, således at den kommende 3 års periode i alt omfatter ca. 14 milliarder kr. i offentlige investeringer. Under alle omstændigheder drejer det sig altså om voldsomt store og ligeledes om stærkt stigende tal

Trafikinvesteringerne udgør en stigende del af den samlede investering, og i øvrigt, kan man se på talrækkerne, tenderer den direkte statsinvestering og den direkte statsfinansiering mod at stige mere end f. eks. de kommunale investeringer og forsyningsværkerne.

Vi kan vel alle se, at der på samtlige de 14 områder, som økonomiministeren omtalte, foreligger ønsker og store behov for flere investeringer. Jeg kan nævne nogle af disse områder — så er vi vel straks enige. Det gælder veje, baner, havne, lufthavne, offentlige værker, skoler og læreanstalter og forskning, sundhedsvæsen og sociale institutioner. Yderligere nævnes Grønland, Færøerne og forsvaret. Det ville unægtelig være rart for meget store kredse, om alt det, der her stilles op, og måske mere til endda kunne føres ud i livet. Jeg kan da klart se, at for nogle af disse investeringer gælder det, at de er særdeles stærkt påkrævede, også ud fra en rent erhvervsmæssig betragtning; andre kan være det ud fra en social betragtning. Spørgsmålet er imidlertid, om vi har kræfter og midler til at gennemføre det hele, og dette spørgsmål skal jeg om lidt komme tilbage til.

I selve opstillingen af disse oversigter og disse lister ligger en vis prioritering eller rangfølge for ønskerne, men man kan alligevel rejse det spørgsmål: får vi så forførelig meget at vide af den højtærede økonomiminister? Hvad betyder det f. eks., at der om 3 år skal anvendes 1.565 mill. kr. til veje, selv om det samtidig oplyses, at vi i indeværende finansår bruger 1.030 mill. kr. til det samme formål? Hvor mange kilometer kan man få heraf? Hvor mange kilometer motorvej får man f. eks. for 100 mill. kr., og hvor mange kilometer motorvej har

[Jørgen Jensen.]

vi brug for i Danmark? Hvor mange har vi igen projekteret, og hvornår kommer de til udførelse?

Må jeg tage et andet eksempel. Vi bruger i år 260 mill. kr. til skoleinvesteringer. Efter oversigten skal vi om 3 år anvende 300 mill. kr. til dette. Så kan man spørge: hvor mange folkeskoler eller hvor mange gymnasier kan man så få for disse penge? Hvad betyder det i klasseværelser? Hvor mange elever kan tages under uddannelse for disse 300 mill. kr., hvis de bliver bevilget, og hvor mange elever skal der i det hele taget skaffes plads til?

Det er naturligvis ikke for at genere den højtærede økonomiminister at jeg rejser disse spørgsmål, men de står altså ganske ubesvarede, og det er nok svar herpå, vi er interesseret i at få. Man kan mere alment sige det således: hvad får borgerne og samfundet i virkeligheden for disse store millionbeløb, hvilke større og bedre goder stilles til rådighed, hvis pengene bevilges?

Jeg indrømmer som sagt, at der i de omtalte oversigter er indeholdt en vis prioritering. For 3 års perioden som helhed gælder det, at de samlede offentlige investeringer skal stige med 33 pct. Stærkest — med 97 pct. — skal øjensynlig de sociale institutioner udbygges, og her er der altså næsten en fordobling. Også de højere læreanstalter og forskningen skal have stærkt stigende bevillinger; de skal nemlig forøges efter disse oversigter med 74 pct., andre skoler derimod kun med 15 pct. Bevillinger til vejene skal forøges med 52 pct. Det er eksempler.

Disse og mange andre tal kan man som sagt læse i materialet, men kan man egentlig bedømme disse tal, uden at vi ser et langt mere detaljeret materiale? Er det rigtigt, når vi her i folketinget skal tage beslutning på den ene eller den anden måde om disse forhold, da at konstatere, at én slags investeringer skal stige med 37 pct., medens der på et andet område skal ske en forøgelse med f. eks. 69 pct.? På det foreliggende grundlag må jeg nærmest melde pas, og jeg tror egentlig, at de fleste andre ærede medlemmer må gøre det samme.

Vi kan altså konstatere, at sådan mener økonomiministeren — jeg går også ud fra, at hele regeringen gør det — men om det er rigtigt og rimeligt, savner vi egentlig over-

bevisende og motiverende baggrundsmateriale for at kunne bedømme. Jeg vil derfor, og dér føler jeg mig helt enig med det ærede medlem hr. Henry Christensen, opfordre økonomiministeren til at fremskaffe og offentliggøre et sådant materiale, der bl. a. kunne vise, hvordan og hvorfra man er kommet frem til netop disse eller andre tal, og som kunne fortælle os, hvad vi får for disse mange milliarder kroner eventuelt også hvor anlæggene skal ligge i landet. Også det er jo et ganske vigtigt spørgsmål.

I en sådan udførlig redegørelse, som jeg synes passende skulle trykkes på samme måde som mange andre redegørelser bl. a. fra det økonomiske sekretariat bliver det, måtte der også efter mit skøn være budgetter for de driftsudgifter, der følger direkte af disse store offentlige investeringer. En ny skole eller en ny læreanstalt giver naturligvis fordele, men den koster jo også noget. Den kræver lærere og undervisningsmateriel og meget andet. Hvad koster det så i yderligere driftsudgifter, hvis vi investerer for 100 mill. kr. mere i undervisningen? Og vi skulle som før nævnt op på en 300 mill. kr. i det kommende år. Har vi i øvrigt lærerkræfter nok dertil? Og ganske på samme måde er det med andre investeringer. Jeg vil dog også tro, der er lyspunkter her, f. eks. skulle det vel være således, at når vi investerer store beløb i statsbanerne, kan vi vel udnytte de tekniske fremskridt og spare mandskab. Det ville være rart at få noget sådant opklaret og sandsynliggjort.

I øvrigt giver jeg økonomiministeren ret i, at hans 3-årige budgetter egentlig ikke indeholder megen dramatik. De indeholder jo slet ikke de store, i vide kredse populære, i hvert fald meget spændende broprojekter og lignende. Disse sidste kommer først frem i de såkaldte perspektivplaner — det synes jeg er et udmærket ord — og disse perspektivplaner strækker sig over de næste 10 år. Her igen er det således, at den højtærede økonomiminister giver en bestemt prioritetsorden eller rækkefølge. Først, fortæller han, kommer Store-Bæltsbroen og tunnelbanen i København. Som nr. 2 i rækken skal Øresundsbroen komme, og som nr. 3 en ny Storstrømsbro. Det nævnes også, at den endelige linjeføring af den jyske motorvej vil blive foreslået så vidt

[Jørgen Jensen.]

muligt i indeværende folketingsår. Den endelige fastsættelse af rækkefølgen af universiteterne og storhospitaller i provinsen er endnu under overvejelse, meddeles det.

Fra konservativ side kan vi tilslutte os den før nævnte rækkefølge for de 4 store projekter. Men vi har heller ikke i øvrigt på dette område nogen mulighed for at tage en realistisk stilling til de andre perspektiver. Det er glædeligt, at den højtærede økonomiminister også strejfede administrationsspørgsmålet og nævner planlægningsudvalget under undervisningsministeriet. Her er der virkelig tale om meget vigtige spørgsmål. De store offentlige investeringsønsker nødvendiggør efter mit skøn ganske simpelt, at vi får gennemført en administrations- og også delvis en finansieringsreform. Det glæder mig, at det ærede medlem hr. Poul Møller kraftigt, måske kraftigere end nogen anden, har fremhævet denne nødvendighed som følge af det offentlige voksende aktivitet.

Vi må fra vor side også mene, at tidens højeste teknik og bedste planlægning anvendes under selve udførelsen af de store arbejder. Motorveje eller andre store projekter må ikke bortliciteres i så små bidder, at det ikke kan betale sig at anvende det bedste materiel. Vi skal ikke have en gentagelse af situationen omkring boligbyggeriet, hvor reguleringer og begrænsninger efter vort skøn hæmmer anvendelsen af moderne teknik og moderne planlægning, og jeg vil ønske, at man overalt, hvor der er mulighed for det, for de offentlige bygearbejders vedkommende vil foretage standardisering.

For dem, der måtte være overraskede, måske endog bekymrede over de store investeringstal, er der ikke megen trøst at hente hos økonomiministeren, når han i øvrigt omtaler de kommende års offentlige driftsudgifter. Her nævnes ingen tal direkte, men der peges på en række områder, hvor der kun er stigninger i vente, f. eks. pensioneringen af vore ældre, uddannelsen af vore unge, større hjælp til invalider, mere til sygehusvæsenet og særfor sorgen. Det er rigtigt, at der her foreligger vigtige opgaver, som mange, også mit parti, gerne vil være med til at løse. Så meget des mere vigtigt

er det, at vi leder med lys og lygte efter besparelser andre steder. Jeg nævner her igen spørgsmålet om en administrativ reform og håber ligesom det ærede medlem hr. Henry Christensen, at f. eks. socialreformkommissionen kan komme med nogle gode ideer, uden at den sociale standard forringes.

I redegørelsen siger den højtærede økonomiminister, at de offentlige udgifter ligesom hidtil vil vokse hurtigere end den samlede nationalindkomst. Altså en større og større del af nationalindkomsten skal efter dette skøn forvaltes af det offentlige. Stiger nationalindkomsten med 1.000 mill. kr., skal måske alle disse penge — jeg håber i hvert fald ikke flere — gennem skatterne vandre over til de offentlige kasser og videre udgives derfra. Det kan for mange være et dystert perspektiv, og det relevante spørgsmål kan rejses: hvor skal vi sætte grænsen for denne de offentlige udgifters andel af nationalindkomsten?

Fra konservativ side kan vi ikke give tilslutning til en politik, hvor denne procent blot går i vejret, uanset hvor mange store, gode og smukke samfundsopgaver der end sættes op til fælles løsning. Det er en klar nødvendighed, at opgaverne begrænses, så økonomien kan bære. Hermed er vi ovre i det vigtigste af alle spørgsmål i denne forbindelse: hvem skal egentlig afholde disse kæmpemæssige udgifter? Der er kun en eneste kilde dertil; det er den danske produktion, som igen afhænger af den arbejdskraft, vi råder over, den kapital, vi kan skabe, og den valuta, erhvervene kan fremskaffe.

Her i landet har vi i de senere år kunnet glæde os over stigende produktion og stigende nationalindkomst. Desværre har økonomiministeren nok ret, når han mener, at vi i de kommende år vil få en langsommere vækst i produktionen. Tilgangen til arbejdsmarkedet vil kun blive halvt så stor i de nærmeste år, som den har været i de såkaldte store årganges tid. Der vil ske andre befolkningsforskydninger, og vi har fået fuld beskæftigelse, således at ledig arbejdskraft ikke kan trækkes ind i produktionen. Desuden står vi over for en kortere arbejdstid. Jeg tror dog, at der stadig er visse arbejdskraftreserver, som kan komme frem, bl. a. ved hensigtsmæs-

[Jørgen Jensen.]

sige ændringer i vor skattelovgivning. Et smidigt organiseret arbejdsmarked vil virke i samme retning, og det lysner en kende på situationen.

Men i øvrigt er det uomgængelig nødvendigt at give de bedst mulige betingelser for de private erhverv og for deres medarbejdere. Det er fra disse kredse, den hidtidige stigning i produktion og eksport stammer, og det er også dem, der i fremtiden skal betale for det offentlige forbrug og de offentlige investeringer, når vi går til bunds i tingene. De private virksomheder og erhverv skal selv kunne planlægge og gennemføre en effektiv produktion. Det har landbruget og boligbyggeriet desværre ikke i dag tilstrækkelige muligheder for. En ny politik, en liberal politik er her nødvendig som en forudsætning for, at den moderne teknik kan slå igennem og frembringe en større produktion.

Først og sidst må der imidlertid større erhvervsmæssige investeringer til. Under de givne vilkår er det kun gennem et større og mere effektivt arbejdende produktionsapparat, at vi kan skabe en større produktion. Også her drejer det sig om kæmpebeløb. For flere år siden er det mig bekendt — så vidt jeg husker — beregnet, at landbruget har et investeringsbehov på ca. 3 milliarder kroner for at få skabt hensigtsmæssige stalde og andre avlsbygninger. Vi kan se af statistikken, at i det seneste år investerede industrien for ca. 2 milliarder kroner, og behovet vil i de kommende år ikke blive mindre, tværtimod, navnlig hvis forventningerne om en milliard kroner større industrieksport pr. år skal opfyldes. Skibsfarten må stadig væk forny sig og udvide handelsflåden. Igen her kræves andre hundrede millioner kroner i investering. Handelen er ved at gennemgå en omfattende strukturændring, som på samme måde rejser et meget stort kapitalbehov, og til alt dette kommer så et større byggeri; mange flere boliger stilles i udsigt.

Disse helt nødvendige erhvervsmæssige investeringer kræver arbejdskraft, kapital og valuta, altså præcis det samme som de offentlige investeringer, men det offentlige kan finansiere sine investeringer ved at udskrive højere skatter, erhvervslivet kan kun gøre det ved at præstere en større

opsparing. Her ligger en afgørende forskel. Vi må derfor sætte borgerne og erhvervslivet i stand til at præstere denne opsparing. Jeg glæder mig også over, at denne opsparing dog i de senere år er gået anseligt i vejret. Et af de allervigtigste midler her er i øvrigt skattelovgivningen. Jo højere skatter, desto mindre bliver der tilovers til opsparing, jo dårligere skatter, des mindre til opsparing. Lad os derfor langt hellere beskatte forbruget end indkomsten og opsparingen.

En virkelig tilbunds gående skattereform er ganske særlig påkrævet, hvis de store offentlige investeringer overhovedet skal have en fair chance for at blive gennemført. Den samfundsøkonomiske sammenhæng viser økonomiministeren forståelse for, når han siger, at vi naturligvis ikke kan holde fremgangslinjen i vor økonomi uden betydelige investeringer i erhvervene. Lad os holde den højtærede økonomiminister fast på denne fornuftige og realistiske betragtning. Det må så bare undre, at den samme økonomiminister tidligere i dette unge år har skabt tvivl om sin politik ved antydninger af, at de gældende afskrivningsregler og investeringsfundsordninger burde eller blot kunne ændres, d. v. s. forringes. Hvis forringelsen blev gennemført, ville det blive vanskeligere, ja, måske umuligt at få disse større erhvervsmæssige investeringer ført ud i livet. Jeg tillader mig derfor at betragte økonomiministerens seneste udtalelse som en bekræftelse på, at han efter nøjere overvejelse ikke har til hensigt at forringe afskrivningsreglerne, og jeg håber ikke, at den højtærede økonomiminister nu i dag vil sige noget andet eller tredje.

Økonomiministeren afviser i hvert fald næsten mulighederne for at lette den aktuelle økonomiske situation ved at udskyde eller begrænse nogle af de offentlige investeringer; problemerne vil da kun vokse. Jeg skal ikke i dag tage endelig stilling til dette spørgsmål. Når i løbet af meget kort tid folketinget skal klare alle de åbentstående økonomiske problemer, kommer vi jo til realitetsforhandlinger herom, og den nødvendige afvejning mellem mange forskellige hensyn vil da blive foretaget.

Jeg vil gerne have lov til til sidst at konkludere i nogle ganske få synspunkter. Der

[Jørgen Jensen.]

er almindelig enighed om økonomisk fremgang for landet og for befolkningen, og vi vil fra konservativ side medvirke hertil; vi anerkender det ansvar, der påhviler os. Økonomisk vækst ledsages af og forudsætter også nødvendigvis en række offentlige investeringer, og der er ofte en direkte forbindelse mellem dem og udviklingen i erhvervslivet. Men samtidig konkurrerer offentlige investeringer og offentlige udgifter i det hele taget med erhvervslivet om den samme arbejdskraft og den samme kapital og den samme valuta, som skal anvendes til de erhvervsmæssige investeringer og det private forbrug. Betingelsen for at gennemføre større offentlige investeringer er klart den, at erhvervslivet trives og kan gennemføre sine investeringer. Vi kan ikke give grønt lys fra vor side for en politik, der medfører, at det offentlige forvalter en stadig større del af nationalindkomsten. Der må være en rimelig del tilovers, også til privatforbruget, når det drejer sig om den stigende produktions anvendelse.

Endelig vil jeg opfordre den højtærede økonomiminister til at tilvejebringe virkeligt baggrundsmateriale, der belyser og begrunder de milliardtal, han har opstillet for den offentlige investeringsvirksomhed i de kommende år. Først herefter kan rækkefølgen for disse investeringer fastlægges, og så tror jeg, vi finder veje og midler til at behandle et sådant formentlig meget interessant materiale.

Baunsgaard: Også jeg vil indledningsvis takke regeringen og økonomiministeren, fordi man med økonomiministerens redegørelse har lagt op til den første egentlige målsætningsdebat her i folketinget.

Når man står over for at skulle yde et bidrag — eller i hvert fald et forsøg på et bidrag — til en sådan debat, føler man det næsten som forfatteren Ole Wivel, der udtrykker det på den måde: „Undskyld, men det er så vanskeligt at erindre fremtiden helt nøjagtigt“. Det er den følelse, vi må stå med, når vi skal til at diskutere målsætningen for fremtidens investeringer og også de fremtidige offentlige investeringer. De forsøg, vi tidligere har gjort i folketinget i retning af målsætningsdebatter, har imidlertid lidt enten af den skavank at være

meget kortsigtede eller også af, at vi har diskuteret isolerede enkeltområder og derved ofte fortabt os i ønskedrømme, fordi vi totalt har savnet grundlag for en vurdering af det omhandlede områdes mulighed set i sammenhæng med alle de øvrige områder.

Netop på denne baggrund bliver den redegørelse, vi drøfter her i dag, så betydningsfuld. Dels foreligger der en lidt mere langsigtet vurdering, dels præsenterer den opgaverne i den sammenhæng, vi hidtil kun har haft mulighed for at se for et enkelt år ad gangen.

Jeg føler imidlertid trang til nu at understrege, at økonomiministerens redegørelse allerede takket være den omstændighed, at den var så omfattende, også gør det ganske klart, at folketinget ikke har mulighed for ved en enkelt dags debat at nå blot lidt ned i dybden af det store problemkompleks, man står over for ved vurderingen af de kommende års store investeringsopgaver. De er så store og så gensidigt afhængige, at der må en langt grundigere behandling til end blot en enkelt debat i folketinget.

Også jeg vil derfor gerne udtrykke ønsket om, at folketinget nedsætter et udvalg omfattende alle folketingets partier, måske følgende recepten fra markedsudvalget, således at hvert udvalgsmedlem får en fast suppleant, der kan deltage i udvalgsmoderne og i debatten i udvalget. Det er vigtigt ved et sådant udvalgs sammensætning og arbejdsform, at man sikrer kontinuitet i arbejdet.

Den højtærede økonomiminister angav selv i sin redegørelse en glimrende motivering for et sådant udvalg, idet ministeren sagde, at vi — altså regering og partier — må søge frem til enighed om hovedlinjerne for det offentliges investeringsaktivitet fremover, og som afslutning på sin redegørelse, at vi derved kunne nå et mere realistisk grundlag for en drøftelse af finansieringen af de offentlige investeringsudgifter. Jeg henstiller derfor indtrængende, at alle partier tilslutter sig tanken om et sådant folketingets planlægningsudvalg.

Selvfølgerig kan et sådant udvalg ikke på nogen måde erstatte de tekniske udvalg, der er nedsat på de forskellige områder, men det kan dels bibringe folketingets partier en større fond af viden og dermed formentlig også en større forståelse for en række af de

[Bausgaard.]

uhyre vigtige investeringer. Gennem en sådan større forståelse og viden kan der også gives vore mange dygtige planlæggere en klarere opgaveformulering. Jeg har på fornemmelsen, at planlæggerne ofte har måttet føle, at de handlede i blinde, det vil sige uden viden om, hvad man egentlig ønsker af dem. Nogen klar fornemmelse af deres opgave har vi i hvert fald fra folketingets side aldrig kunnet bibringe dem. Gennem et fortløbende udvalgsarbejde bliver folketinget også bedre i stand til at vurdere sammenhængen mellem de offentlige investeringer og offentlige udgifter, de private investeringer og det private forbrug.

De økonomiske debatter, vi har ført gennem de senere år, har desværre ofte båret præg af at være virkelighedsfjerne. Eksempelvis mener jo nogle, at det er begrundelse nok for krav om højere indkomster, at det sidste par år har udvist stærkere stignings-takt i investeringssektoren end i forbruget. En sådan sammenligning er nærmest meningsløs, når man ikke har en tilbunds-gående undersøgelse af de investerings-behov, den stærke økonomiske vækst og de store strukturelle ændringer stiller. Det kan jo udmærket tænkes, at vi, til trods for at investeringerne er steget stærkt, alligevel må konstatere, at de er steget alt for lidt, og at forbruget altså alligevel er steget for meget. Hele den øjeblikkelige debat bærer i for høj grad præg af, at vi vil klare det hele på én gang, og det til trods for at alle udmærket ved, at det er netop det, vi ikke magter.

Vigtigst af alt er det at udvise vilje til at tilvejebringe et samlet overblik over, hvor meget erhvervslivets investeringer sammen med de mest nødvendige offentlige investeringer vil lægge beslag på af vore samlede økonomiske ressourcer. Kun derigennem får man et holdbart grundlag for at vurdere de reelle muligheder for en samtidig indkomstudvidelse. Jeg vil advare imod, at man uden grundig vurdering giver sig til at begrænse noget område, eller jeg skulle

måske rettere sige, at man ikke uden nøje afvejning beslutter, hvilket område der skal begrænses af hensyn til de øvrige.

I den senere tid har der jo lydt røster om en begrænsning af erhvervslivets afskrivningsregler ud fra ønsket om at begrænse erhvervslivets investeringer. Ingen vil vel formentlig kunne være uenig i, at der også i erhvervslivet nu og da foretages investeringer, hvis produktionsfremmende virkning kan synes mildest talt problematisk. Men foretager man generelle beskæringer i afskrivningsreglerne, vil jeg advare imod at tro, at man derigennem samtidig har sikret, at det bliver de uproduktive investeringer, der begrænses; det kan udmærket tænkes at blive omvendt i adskillige tilfælde.

I øvrigt savner vi totalt viden om, hvor stor en andel de såkaldte uproduktive erhvervsinvesteringer andrager. Og hvad er i øvrigt uproduktivt? Den gamle håndværker, der kaldte alt uden for sit eget håndværk og landbrug uproduktivt, havde jo næppe ret, og han har det i hvert fald ikke i dag. Men alligevel er der for mange, hvis bedømmelse af det produktive er påvirket dels af egen beskæftigelse, dels af egne sympatier. Jeg må i hvert fald sige, at man får mistanke, når kravet om nedskæring af de uproduktive erhvervsinvesteringer dukker op midt i lønforhandlingerne.

Det radikale venstre er selvsagt villig til at lade de gældende afskrivningsregler indgå i en samlet bedømmelse af finansieringsmulighederne for de samlede investeringsopgaver. Der er imidlertid grund til ved en debat som den i dag at understrege, hvor store de opgaver er, der stilles dansk erhvervsliv. Landbruget har, som økonomiministeren fremhævede det, usikre afsætningsvilkår. Det eneste sikre, man kan sige om dansk landbrug, er vel i øvrigt, at det har en stigende forskelsbehandling på eksportmarkederne at se frem til. Dermed er opgaven til dansk landbrug jo imidlertid også stillet: der må investeres i en stadig forbedring af produktionsapparatet med en

[Baunsgaard.]

fortsat billigørelse af produktionen for øje. Ser man i dag hovedparten af de danske landbrugsbygninger, tror jeg, man vil blive klar over, at det er en stor opgave.

Delvis som følge af den stigende forskelsbehandling af dansk landbrug bliver det i stadig stigende grad industriens opgave at dække det voksende valutabehov. Det kræver formentlig ikke nærmere dokumentation, at dermed er stigende investering i anlæg af nye og forbedring af bestående industri-virksomheder en nødvendighed. Dansk håndværks rationalisering er en ikke helt uvæsentlig forudsætning for, at vi magter den industrielle ekspansion, og helt ligegyldigt er det heller ikke, hverken for dansk landbrug eller industri, om dansk handel har mulighed for at foretage den rationalisering af ikke mindst detaildistributionen, som andre lande har gennemført i langt højere grad end vi.

Ved siden af at advare imod forhastede beslutninger om ændringer af de regler, som delvis betinger de økonomiske forudsætninger for disse erhvervs investeringer, håber jeg at have anskueliggjort, at det ikke er så enkelt, som nogle mener, at gøre op, hvad der er mere eller mindre produktivt. Min omtale af disse erhvervsmæssige investeringsopgaver skal ikke opfattes som en prioritering fra min side i forholdet mellem private og offentlige investeringer. Tværtimod håber jeg hermed at have bidraget til en større forståelse også i erhvervslivet for, at et forstærket tempo i de offentlige investeringer er påkrævet.

Forholdet er nemlig det, at erhvervslivets egne investeringer i virkeligheden selv stiller en række krav om yderligere offentlig investering. Erhvervslivets egne investeringer kan kun udnyttes fuldt ud, såfremt der enten samtidig eller forudgående foretages de offentlige investeringer, som betinger erhvervslivets trivsel.

Det kræver næppe megen forklaring, at et moderne erhvervsliv forudsætter en moderne trafikudbygning, ligesom det næppe kan volde vanskeligheder at forstå, at med de stadig stigende krav om specialisering og med de stærkt voksende internationale forbindelser, Danmark har til omverdenen, må uddannelsen tilpasses den nye tid.

Vi er ikke tilstrækkeligt foran med trafik- og uddannelsesudbygningen til, at vi kan

slække på de senere års tempo, tværtimod. Vi har masser af fine veje ud over landet, men de store trafikårer, der på tilfredsstillende måde kan forbinde landsdelene, dem mangler vi. På uddannelsesområdet er meget gjort. Man må blot gøre sig klart, at der i et samfund i hastig udvikling ustandselig rejser sig nye krav over for uddannelsesvæsenet både ud fra de fordringer, samfunds- og erhvervsudviklingen stiller, og ud fra ønsket om at give alle unge den uddannelse, de hver for sig har evner til og forudsætninger for. Et industrisamfund kan vi også kun blive, såfremt sådanne ting som offentlige værker, telefonvæsen og andre telekommunikationsmidler er i orden.

Der er en ganske nøje sammenhæng mellem offentlige og private investeringer. Ikke alene stiller begge former krav til den samme pengekasse, men udnyttelsen er også betinget af en vis samtidighed.

Hvis jeg herefter skal vende mig til den opstilling over de offentlige investeringer, som økonomiministeren fremlagde sammen med sin redegørelse, så bliver det indledningsvis med en gentagelse af den tak, jeg fremførte til regeringen for, at den nu har givet et grundlag for det videre arbejde med at tilvejebringe en egentlig målsætning for de kommende års indsats. Jeg gentager denne tak, fordi jeg ikke ønsker, at mine følgende bemærkninger skal opfattes som sur kritik, men nærmest som en yderligere uddybning af behovet for det udvalgte, jeg foreslog i indledningen af min tale.

Som økonomiministeren fremhævede, nåede vi under den forrige regering frem til et system med 3-årige budgetter. Jeg deler ganske opfattelsen af, at 3 års budgetterne har dannet et værdifuldt grundlag for tilrettelæggelsen af investeringerne, ligesom der naturligvis er tilvejebragt en fastere rytme i det samlede offentlige byggeri. Men måske føler jeg stærkere, end det kom frem i økonomiministerens redegørelse, at 3 års budgetterne alligevel er mangelfulde, fordi de er tilvejebragt uden en tilfredsstillende afvejning af opgaverne på tværs af ministerierne. Jeg har fornemmelsen af, at metoden nu og da er den, at de enkelte ministerier udarbejder ønskelister, som så beskæres proportionalt ud fra hensynet til at opnå balance mellem opgaver og muligheder. Hvis det ikke er tilfældet, har jeg i

[Baunsgaard.]

hvert fald en sikker fornemmelse af, at ikke alle ministerier i opstillingen af ønskesedlen har brugt det samme kriterium, og så bliver resultatet jo det samme: en manglende afvejning på tværs af ministerierne.

Det mest påkrævede: at foretage en prioritering på tværs af ministerierne, føler jeg mig altså ikke helt overbevist om er foretaget. Jeg bestyrkes i denne tvivl ved at studere tallene i den opstillede liste. Jeg kan ganske simpelt ikke forstå, at det skulle være tilstrækkeligt over en 3-årig periode at budgettere med godt halvanden milliard kroner til skoler og højere læreanstalter samt forskning på et samlet budget på 14-15 milliarder kr. Vi er jo, især hvad højere læreanstalter og forskning angår, nærmest voldsomt bagefter. Der synes også at være et misforhold mellem dette tal og de langt større tal, der er afsat til andre vigtige områder såsom televæsen og offentlige værker. Det kan være, at forholdet er rigtigt, men rent umiddelbart virker det i hvert fald på mig uforståeligt.

Lad os nu imidlertid gå i gang med en virkelig kulegravning her i folketinget, og lad os for fremtidens skyld få et overblik over, hvor meget alle disse livsnødvendige offentlige og private investeringer beløber sig til. Hengennem tilvejebringes samtidig et bedre grundlag for fastsættelsen af fremtidige indkomst- og forbrugsudvidelser. Det skulle vel i et relativt oplyst samfund være muligt at vinde forståelse for, at de investeringer, der er forudsætningen for en fastholdelse af fuld beskæftigelse og høj levestandard, er nok så vigtige som yderligere forøgelse af det øjeblikkelige forbrug.

Der er nemlig det at tilføje, at ved siden af de private og offentlige investeringsopgaver, jeg indtil nu har omtalt, kommer den største af alle enkeltposter, nemlig investeringen i boligbyggeriet. Ikke alene har vi en eksisterende boligmangel at afskaffe, men i de kommende år vil efterspørgslen stige yderligere. I nogle år må der vel regnes med, at efterspørgslen efter lejligheder vil stige meget stærkt, simpelt hen fordi der vil være henimod 50 pct. flere nye ægte-skaber pr. år. De store årgange fra de sidste krigs- og de første efterkrigsår er ved at nærme sig boligmarkedet. Jeg advarer indtrængende imod at tro, at fordi de unge er

mange, skulle de føle mindre trang til at gifte sig. Hvis antallet overhovedet spiller nogen rolle i den forbindelse, vil det nok snarere forøge lysten og vel også trangen til tidligt giftermål.

Det er indlysende, at en forøgelse af boligbyggeriet stiller sine økonomiske krav, og det er indlysende, at boligbyggeriet for sin del påvirker de øvrige investerings- og forbrugsmuligheder. Al den megen tale om udvidelse af boligbyggeriet bliver ikke blot reduceret til ord, men faktisk til falske løfter, hvis vi, der står med ansvaret, ikke gør befolkningen bekendt med de nødvendige økonomiske forudsætninger for øget byggeri. Det er ubehageligt at gøre det klart, at det kan være nødvendigt at begrænse sig i sin øjeblikkelige forbrugstrang; det hører imidlertid til øjeblikkets politiske ansvar, at vi tager denne ubehagelighed på os.

Ligeledes hører det til øjeblikkets ubehagelige nødvendighed at sætte statens tilskud til kommunale udgifter under debat. Det er et spørgsmål, om det i en økonomisk højaktiv periode er muligt at opretholde et system, hvor den ene part, staten, betaler hovedparten af udgifterne, medens den anden part har afgørelsen af, om og hvornår arbejdet skal udføres.

En tredje ubehagelig ting, jeg vil fremføre, er mangelen på arbejdskraft. Som økonomiministeren fremhævede, må vi regne med, at de kommende års stigningstakst i produktionen bliver mindre end de foregående års, da vi ikke længere har nogen arbejdskraftreserve at sætte ind i produktionen. Dette understreger behovet for investeringer i rationalisering og automation i erhvervslivet, men er det ikke også samtidig en understregning af nødvendigheden af mere fordomsfrit end hidtil at drøfte mulighederne for og fordele samt ulemper ved import af fremmed arbejdskraft? Problemløst er det selvsagt ikke, men det er bestemt ikke konstruktivt at lade problemet ligge, blot fordi det forekommer nogle ubehageligt at diskutere det. Jeg tror i det hele, at det er øjeblikkets vigtigste krav til politikerne ikke at fornægte det, man ved, ikke at nægte at gå i gang med opgaverne, fordi det, vi har erfaret som nødvendiggjort af udviklingen, måske strider mod det, vi hidtil har troet.

[Baunsgaard.]

Jeg tror, vi skal stille mod en virkelig langsigtet investeringsplan. 3-årige budgetter slår slet ikke til. For mig at se ville det ikke være utopi at tale om en 20 års prognose for erhvervsudvikling og økonomi sammen med en virkelig målsætning for de enormt store samfundsinvesteringer. Jeg tror, det er opgaven. Hvis det lyder voldsomt, minder jeg om, at enhver generation har en forpligtelse til ikke at aflevere samfundet i dårligere stand end den, de modtog det i. Uden planlægning og uden målsætning magter vor generation ikke den opgave. Det radikale venstre vil medvirke til at løse tidens og efter bedste evne også fremtidens store opgave under det motto, at man er moderat i egne krav, men konstruktiv og modig over for fællesopgaverne.

Aksel Larsen: Det er glædeligt, at det efterhånden bliver erkendt, at det er nødvendigt med planlægning og forudseenhed, og at man ikke kan klare sig fra år til år, undertiden fra halvår til halvår eller fra måned til måned, og det er så meget desto mere glædeligt, som de opgaver, der skal løses i det danske samfund — og skal løses af det offentlige — i den tid, vi lever i, er uhyre store. De er jo heller ikke blevet mindre, eftersom man har forsømt så uhyggeligt meget i årene siden det europæiske konjunkturomslag satte os i stand til at investere langt mere i fremtiden. Jeg forstår, at nøjagtig dette synspunkt deler den højtærede minister, som i hvert fald i sin redegørelse udtalte, at de offentlige investeringer måske netop i de nærmeste år er ekstraordinært store, fordi de gennem en årrække har været holdt tilbage og nu må tilpasses en mere dynamisk erhvervsudvikling og et højere velstandsniveau.

Den redegørelse, vi har fået, og de bilag, der fulgte redegørelsen, er imidlertid ikke nogen plan, men det kan måske kaldes en skitse til en plan over, hvad man mener at kunne finansiere, og hvad der må finansieres i de kommende 3 år med udsigt til et noget længere perspektiv. Jeg kan tilslutte mig de anskuelser, der er kommet frem om, at man naturligvis ikke kan slå sig til tåls med at nå frem til 3 års planer. Man må have planer, der rækker længere frem, men da vi her står ved begyndelsen

af dette arbejde, vil jeg sige, at hvis der som resultat af det nu påbegyndte blot kan komme en foreløbig 3 års plan, der samtidig åbner op for et længere perspektiv, er der allerede sket noget meget betydeligt. Jeg kan altså ikke andet end takke regeringen for det initiativ, der er taget, og sige, at den højtærede økonomiministers aktivitet i denne som i adskillige andre henseender er prisværdig.

Som selve planskitzen — hvis jeg må kalde den sådan — er foreløbig, er den drøftelse, vi har i folketinget i dag, også foreløbig. Der må arbejdes energisk og konsekvent videre ad den vej, man nu er slået ind på, og det er en sag, der ikke blot angår regering og folketing. Det er en sag, der angår hele befolkningen, og de opgaver, der skal løses, kan ikke løses uden hele befolkningens medvirken — vel at mærke hele befolkningens bevidste medvirken. Den må være klar over, hvad det drejer sig om, hvilken betydning det har, og være rede til at bringe de ofre og gøre den indsats, der er nødvendig. Hvis opgaverne blot skal løses i det i virkeligheden beskedne omfang, vi her har hørt om, kræver det vilje og fælles træk, for midlerne til investeringen må nemlig skaffes.

Jeg går ud fra, at lånevejen kan betrædes til løsning af nogle af opgaverne, men for de flestes vedkommende tror jeg ikke den er farbar. Ja, man kan muligvis tænke sig at låne indenrigs, men gør man det, kan det jo få følger for finansieringen af andre samfundsopgaver. Jeg vil derfor tro, at midlerne i det væsentlige skal skaffes ud af den løbende samfundsmæssige produktion, og selv om jeg ikke som det ærede medlem hr. Peter Nielsen i alt væsentligt anskuer dette som problemet om fremtidige skatter, er det naturligvis også et problem om skatter.

Den højtærede minister regner med, at der i løbet af de kommende 3 år skal bruges 14½ milliard kr. til offentlige investeringer. Nogen må gerne anse dette tal for svimlende, men det burde jo i grunden være større. Der er da heller ikke regnet med investering i boligbyggeriet. Nu ved jeg godt, at man ud fra mere eller mindre vanemæssige betragtninger vil sige, at det er ikke staten, der skal bygge boliger, og at det i hvert fald kun i ringe omfang er

[Aksel Larsen.]

kommunerne, men jeg ved, at boligbyggeriet er og bliver en samfundsopgave. Regering og folketing må sørge ikke alene for, at byggeriet sættes i system teknisk og produktionsmæssigt så godt som overhovedet muligt, men at der skaffes de nødvendige byggegrunde på rimelige vilkår, og at der er tilstrækkelige midler til investering i boligbyggeriet, så det kan finansieres på den rette måde, i det rette tempo og til en adskillig mere rimelig rente end den, man kræver i øjeblikket.

Hvis vi vil forøge boligforbruget herhjemme — og det er jo det, det drejer sig om; hvis vi vil have bygget et tilstrækkeligt antal boliger, er det for at sikre et fremtidigt forøget boligforbrug — er det et spørgsmål, om man ikke bliver nødt til at anskue sagen under en større synsvinkel og se, hvor vi så er nødt til at begrænse andet forbrug for at få råd til at bygge disse boliger. Det er en opgave, der heller ikke skal løses ensidigt af staten og ikke løses ensidigt over skattevejen. Det er en opgave, til hvis løsning vi må have hele befolkningen med, men det er en opgave, hvis løsning kræver, at den kommer ind i den offentlige planlægning. Det kan ikke løses, uden at man tager opgaven i betragtning, når man vil lave en skitse for en plan over kommende offentlige investeringer.

Jeg tror ikke, at det vil føre til ret meget her at forsøge på at gå i detaljer med hensyn til redegørelsens enkelte dele. Det er svært for mig at foreslå nogen væsentlige ændringer i den prioritering, der er opstillet, selv om det ganske vist ser sådan ud for mig, at egentlig er uddannelsesområdet det mest forsømte område herhjemme. Det er dér, hvor der er mest at indhente, og det er derfor dér, hvor det er mest nødvendigt, at det forsømte bliver indhentet. På den anden side: man skitserer, at der i de kommende 3 år skal investeres 1,6 milliarder kr. i bygning af skoler, undervisningsanstalter o. s. v., og når vi lige har fået at vide, at der i dette land mangler alene 6.500 skolelærere, så kan man jo godt få den tanke, at måske går det ikke an at forcere byggeriet mere, for det nytter jo ikke, at skolerne og læreanstalterne står færdige rent bygningsmæssigt og måske også forsynet med undervisningsmateriel, hvis lærerkræfterne mang-

ler. Måske gælder det samme hospitalsbyggeriet. Uden læger og uddannet plejepersonale nytter det naturligvis ikke, at vi får de nye hospitaler, og vi ved, at lægeuddannelsen her i landet er en flaskehals. Hvad plejepersonalet angår, er det måske nok mere et spørgsmål om løn og arbejdsforhold, og det kan vel løses. Men det hele hænger altså sammen, og det er jeg ganske klar over at det ved regeringen i almindelighed, og det ved den højtærede økonomiminister udmærket.

Så vidt jeg forstår på ministerens redegørelse, så mener han eller giver i hvert fald udtryk for, at investeringerne i militæret er ret beskedne eller i hvert fald, at stigningstakten for disse investeringer er ret beskeden. Nu er det jo svært at sige noget bestemt herom, eftersom man for de 2 af de 3 år kun regner med rent fiktive tal. Man har oven i købet sat dem i parentes i oversigten for dermed at sige, at man ved i grunden ikke noget rigtigt. Men det forekommer mig, at militæret ikke har været beskedent herhjemme i en lang årrække, og at der desværre ikke er udsigt til, at det vil være det fremover. Jeg synes derfor, at militærets krav er endda ret store, ikke mindst i betragtning af, at militæret er totalt uproduktivt.

Den største samlede sum, man kalkulerer med at investere, er beløbet på 4,3 milliarder kr. fordelt over 3 år, tænkt anvendt til veje og formentlig vejbroer. Jeg tror ikke, man kan opponere mod tal af denne størrelsesorden, men det er et spørgsmål, hvordan pengene anvendes. Jeg har i hvert fald en fornemmelse af, at Danmark sammenlignet med andre lande, vi tåler sammenligning med, anvender forholdsvis større beløb på at udbygge det sekundære vejssystem i forhold til, hvad der anvendes på at udbygge det mere væsentlige, det primære vejssystem. Jeg ved godt, at dette sker i medfør af de bestående love — dette har økonomiministeren også henvist til — men det er dog et spørgsmål, om man bør fortsætte på den måde. Jeg henstiller dette til overvejelse.

Hvad angår større broarbejder o. lign., der er med i 3 års planen, da er jeg klar over, at den omfatter såvel Limfjords-tunnelen som den nye Lille-Bæltsbro. Det forekommer mig imidlertid, at der i hvert fald er én broforbindelse eller i muligvis

[Aksel Larsen.]

tunnelforbindelse — det kan jeg ikke udtale mig om — som burde være med i 3 års planen, og det er Sallingsundbroen. Den kunne og burde man have begyndt at bygge for 20-30 år siden, men man har ikke gjort det. Den er i allerhøjeste grad påkrævet, og jeg kan ikke tro, at det er en opgave af en sådan størrelsesorden, at man bør skyde den ud, til det mere langsigtede perspektiv begynder at gøre sig gældende.

Hvad angår de særlig store opgaver, som regeringen har givet anden eller tredje prioritet, altså udskudt i hvert fald til efter de 3 år, man mener at kunne overskue, så er det naturligvis rigtigt, at der er noget, der må udskydes, og for at nævne konkrete eksempler så tror jeg også nok, vi overlever, om man venter i 3 år med at lægge grundstenen til en ny politigård i København.

Jeg tror imidlertid, at det er meget betænkeligt at ville fortsætte med at udskyde påbegyndelsen af bygningen af tunnelbanen i hovedstaden. Efter min og mit partis opfattelse er det det største indenrigske trafikproblem, vi her står over for, det at klare nærtrafikken i hovedstadsområdet, og det er den største indenrigske trafikopgave at få tunnelbanen bygget. Jeg ved, at man nu er kommet så langt, at nu foreligger der i hvert fald en slags skitse til projektering om at bygge den i løbet af 25 år, og jeg vil sige, at hvis man ikke alene vil udskyde dens påbegyndelse nu i 3 eller 5 år, men også derpå være 25 år om at bygge de mest nødvendige strækninger, så er vi i sandhed dårligt hjulpet. Jeg tror, det er nødvendigt at se at få fremskyndet dette her. Det har været overvejet tilstrækkelig længe. Jeg er overbevist om, at den tekniske sagkundskab formår at bygge tunnelbanen. Der har været trukket tov tilstrækkelig længe om dens finansiering og linjeføring. Man må se at få det tovtrækkeri til at slutte, og når der er tale om tovtrækkeri, så ved jeg ikke rigtig, om det ikke er velanbragt at opfordre den højtærede minister for offentlige arbejder til at hugge den gordiske knude over. Den højtærede minister må i hvert fald komme med et initiativ, så vi kan se, hvor vi er henne, og se, hvornår vi kan få begyndt og på hvilke vilkår.

Det er muligt, at Store-Bæltsbroen må

vente, fordi det er nødvendigt at foretage betydelige tekniske forberedelser, før man kan gå i gang med den. Men hvad en anden af disse forbindelser angår, som man vil give anden eller så vidt jeg forstår tredje prioritet, den faste Øresundsforbindelse, så vil jeg have lov til at sige, at det behøver man i hvert fald ikke at gøre hverken af tekniske eller finansielle grunde. Jeg henstiller derfor, at dette problem overvejes på ny, og man bør også tage i betragtning, at det er ret sandsynligt, at Nordisk Råd på sit kommende møde i Reykjavik i februar vil anbefale Sveriges og Danmarks regeringer snarest at tage fat på bygningen af den faste forbindelse mellem København og Malmø.

Så vidt det kan bedømmes, vil der, som jeg sagde, ikke være tekniske vanskeligheder ved at begynde her, og finansieringsproblemer af betydning skulle der heller ikke være, så den skitserede beløbsramme for de offentlige investeringer bliver ikke sprængt, selv om man begynder. 6 af Sveriges og Danmarks største og mest erfarne ingeniørfirmaer har i snart 30 år arbejdet med den tekniske side af forberedelserne til at bygge tunnel fra Amager til Saltholm og bro fra Saltholm til Malmø. De vil formentlig med meget kort varsel kunne overgå til detailprojektering. Bundforholdene er kendt, det er saltholmskalk, den kan bære så godt, som var det et fjeld, og vanddybden er overalt ringe. Selv om måske visse motorblade vil mene, at det er forkert at opkræve bropenge, tror jeg, at man sikkert kan gå ud fra, at når forbindelsen mellem Danmark og Sverige står færdig, vil der blive opkrævet trafikafgifter for passagen. Da trafikken vil være meget stor, kan bropengene i løbet af et meget kort åremål betale regningen for byggeriet plus påløbne renter, og til en så positiv investering med så god garanti vil det være både forsvarligt og muligt at låne de fornødne midler hos danske eller skandinaviske og udenlandske banker. Af disse rent praktiske grunde forekommer det mig altså muligt at tage fat her, så snart Danmarks og Sveriges regeringer beslutter sig til at give startsignal.

Hertil kommer imidlertid, at tilvejebringelsen af en fast forbindelse og senere sikkert 2 mellem Danmark og det øvrige Skan-

[Aksel Larsen.]

dinavien vil have umådelig betydning for erhvervslivets trivsel og gøre både Sverige og Danmark mere velstående. En sådan fast forbindelse vil muliggøre en industri- og havnemæssig udbygning af Øresundsregionen, som for stedse vil fjerne den økonomiske trussel fra et andet stort nordeuropæisk centrum, nemlig Hamborg.

Endelig: det eneste sted i Norden, hvor der kan placeres en virkelig stor lufthavn, er Øresundsområdet. Kastrop er for lille. Luftfartens erfarne folk erklærer, at der må skaffes en bedre egnet plads, som må stå færdig inden 10 år. De påpeger og begrundes, at Saltholm byder på muligheder, som ikke findes andre steder på jordkloden, i hvert fald når det skal være tætbefolkede områder. Dette er en ekstra grund til at sige: nu går det simpelt hen ikke an at sætte Øresundsforbindelsen på venteliste foreløbig i tre år eller måske endnu længere; man kan og man bør begynde så snart som overhovedet muligt.

Om helheden vil jeg i øvrigt sige, at de offentlige investeringer dog kun er en del af investeringerne her i landet. Vi trænger til at få plan og tempo over de offentlige investeringer, men vi trænger også, og i høj grad, til at få samfundsmæssig plan over investeringerne i det hele taget, altså også over de private investeringer eller investeringerne i den private sektor. Uanset den vrede, der er bragt frem fra et vist politisk hold, tror jeg, man må erklære sig enig med den forhenværende nationalbankdirektør og med de tre vise mænd i, at de private investeringer trænger til at komme under en vis kontrol. Jeg ved godt, at det ikke er let, men mon det ikke ville være en god hjælp, om man indførte variable afskrivningsmuligheder, som socialistisk folkeparti meget længe har talt for, som det økonomiske råds formandskab nu også anbefaler, og som, så vidt jeg forstår, har den højtærede økonomiministers sympati? Jeg henviser i øvrigt til, hvad jeg sagde herom under den politiske debat i oktober måned.

Man har kritiseret ministeren, fordi han har talt om nødvendigheden af at nedsætte den tilladte afskrivningsprocent. Den kritik kan jeg ikke deltage i. Jeg kan det ikke, fordi jeg er enig med ministeren, og jeg kan

det ikke, fordi jeg, som man ved, gentagne gange har talt i samme retning. Den tilladte afskrivning, som jo betyder en meget stor skattelettelse for erhvervslivet, er i Danmark større end i andre lande, vi kan sammenlignes med. Den har ubetinget hjulpet erhvervslivet og i særlig grad industrien til at forbedre hele sit produktionsapparat, men den har nu været opretholdt så længe, at den vil komme til at slå over i sin modsætning og ikke længere være samfundsgavnlig i denne henseende, og derfor bør man virkelig overveje, om den ikke skal nedsættes. Jeg tror ikke, det går an ud fra rent nationaløkonomiske synspunkter at lade denne høje afskrivningsprocent leve videre.

Jeg tilslutter mig det ærede medlem hr. Baunsgaards idé om et folketingets planlægningsudvalg, men jeg mener ganske vist, at denne idé bør overvejes noget, inden man fører den ud i livet. Jeg tvivler på, at folketinget, som det arbejder nu, vil være i stand til at gøre noget væsentligt gennem et sådant planlægningsudvalg. Lidt kan naturligvis altid gøres, men hvis de reformer af folketingets arbejdsarbejde, der er på tale, bliver gennemført, vil finansudvalgets arbejde fuldstændig forandre karakter. Finansudvalget vil komme til at miste en væsentlig del af sine hidtidige arbejdsopgaver, og så er det spørgsmålet, om ikke finansudvalget burde forandres til et sådant koordineringsudvalg for hele den offentlige virksomhed, herunder også de offentlige investeringer. Men naturligvis kan man overveje i denne forbindelse at lave et sådant udvalg, evt. finansudvalget med suppleanter, det er jeg ganske klar over, og jeg tror, det hører med til en reform af udvalgsarbejdet.

Ja, jeg tror, jeg har sagt det væsentlige, jeg finder det nødvendigt at sige under denne debat, der fornuftigvis må blive både foreløbig og kortfattet, men jeg vil dog slutte med at gentage en udtalelse af ministeren, som også er rigtig — det er det meste af, hvad ministeren sagde — og som jeg mener vi alle bør lægge os på sinde:

„Det er nødvendigt“ — sagde ministeren — „at vurdere de mange investeringsønsker i en bredere økonomisk sammenhæng, hvorved jeg navnlig tænker på balancen mellem de offentlige investeringer og

[Aksel Larsen.]

de øvrige offentlige udgifter, det private forbrug og de private investeringer.“ (FT sp. 1844).

Rimstad: Også jeg vil begynde med at takke regeringen for den mulighed, den højtærede økonomiministers redegørelse har givet folketetinget for at debattere et meget afgørende spørgsmål for hele vor økonomi og hele vor fremtid.

Når man i en privat virksomhed udarbejder en flerårig investeringsplan, bliver hovedvægten lagt på at finde balancen imellem de for en foretget produktion nødvendige og rigtige investeringer og den indtjening og de kreditfaciliteter, der er til rådighed. Vurderingen af selve investeringerne sker efter en nøje fastlagt virksomhedseksplan-sionsplan, hvortil kravene først og fremmest er, at investeringerne kommer i den rigtige rækkefølge, således at ingen investering effektiviseres før det tidspunkt, på hvilket den umiddelbart kan indgå i produktionsprocessen.

En sådan fremgangsmåde er i og for sig ganske naturlig. Den er så naturlig, at den slet ingen omtale behøver. Når jeg alligevel har ønsket at fremdrage disse selvfølgeligheder her, er det, fordi jeg mener, at den højtærede økonomiminister i sin investeringsredegørelse kun tager lidt hensyn til de meget enkle regler, der her er tale om.

Jeg kan begynde med at spørge: hvorfor har vi fået denne redegørelse? Svaret synes at være, at man ønsker at forfølge det gode og nyttige formål at planlægge. Man planlægger en fremgangsmåde ved at studere mulighederne og kombinationerne og lægge vejen til målet således, at den bliver kortest og lettest at følge. Vi skal altså først og fremmest have en målsætning, og jeg vil da videre spørge den højtærede minister, hvilken målsætning hans redegørelse skal tjene. Planlægning er i sig selv ingen målsætning, kun et middel til at nå et mål. Jeg har ikke i ministerens redegørelse fundet noget om målsætningen, men derimod en hel del om planlægning, og jeg gentager derfor, at planlægning i sig selv ikke bør forveksles med målsætning.

Der er imidlertid noget i den højtærede ministers redegørelse, der synes at kunne tydes derhen, at dens hensigt er at slå fast,

at man bør nå frem til de størst mulige investeringsgoder ad den hurtigste vej. Man arbejder tilsyneladende ganske vist kun med 3-årige budgetter, hvad der nok forekommer de fleste at være lovlig beskedent, og det har da også haft den umiddelbare virkning, at man ved planlægningen helt har måttet undlade at beskæftige sig med de mere dramatiske investeringer — det er ministerens eget udtryk: de dramatiske investeringer — såsom de store broer, tunnelbane og nye lufthavne. Men inden for de 3-årige budgetter omtales dog betydelige arbejder på hospitals- og undervisningsområdet, inden for anlægsvirksomheden og vedrørende de sociale institutioner.

Hvis vi derfor går ud fra, at ministeren med sin redegørelse har haft det mål i tankerne — det siges ikke i redegørelsen — at nå så mange investeringsresultater som muligt inden for de områder, der udtrykkelig nævnes under 3 års budgetterne, så vil man uden videre kunne forstå den valgte fremgangsmåde: at opstille alle mulige ønsker på en lang seddel, eliminere den del af dem, som rent teknisk ikke kan angribes de første 3 år, og derefter gennemtvinge den størst mulige del af resten.

At forstå er imidlertid ikke det samme som at billige, og jeg vil da også straks sige, at ud fra de planlægningsprincipper, jeg nævnte i indledningen til dette indlæg, er mit parti ikke enig i den form for planlægning, ministerens redegørelse er udtryk for. Vi mener ikke, at den angiver en vej fremad til besvarelse af spørgsmålet om, hvor langt vi inden for de nærmeste år kan komme inden for den almindelige investeringsvirksomhed. Efter vor opfattelse kan et sådant spørgsmål i princippet kun besvares realistisk på grundlag af følgende 5 undersøgelser:

Nr. 1. En 5 års prognose for statens samlede drifts- og anlægsbudgetter, indeholdende alle gennem den nuværende lovgivning fastlagte investeringer.

Nr. 2. En 5 års prognose for vore udenlandske låne- og kreditmuligheder.

Nr. 3. En 5 års prognose for de nødvendige og mulige produktionsinvesteringer og hvilende herpå som nummer 4 en 5 års prognose for de produktionsstigninger, vi som følge af investeringerne kan forvente.

Endelig som det sidste en opstilling af

[Rimstad.]

forslag til en rækkefølge for de inden for 5 år modne statslige investeringsopgaver til afgørelse af deres indbyrdes prioritetsstilling.

Det var det materiale, folketinget burde have haft forelagt forleden dag. Det ville have givet muligheder for en frugtbar drøftelse i dag af den prioritetsopstilling i enkeltheder, som den højtærede ministers redegørelse til skuffelse for hele landet kun indeholdt den ene af — at mellem de investeringer, som ligger uden for den umiddelbare planlægning, synes regeringen, at Store-Bæltbroen og tunnelbanen bør gå forud for den faste forbindelse over Øresund.

Jeg skal ikke forlænge dette indlæg med at kommentere regeringens ønsker om denne rækkefølge. Det forekommer mig, at mange undersøgelser både af teknisk og økonomisk art skal være afsluttet, før en endelig stilling kan tages her. Men jeg skal dog for at give mit beskedne bidrag til også denne del af diskussionen anføre, at i spørgsmålet om prioritetsstillingen for broer kontra motorveje er det de sidste, der i princippet bør gives forrang, fordi de betyder større sikkerhed for trafikken, færre trafikdødsfald samt langt større trafiktdsbesparelser. Den vej i store træk, som de af mig nævnte 5 punkter angiver, tager — og skal naturligvis tage — et meget stort hensyn til de private produktionsinvesteringer, som er grundlaget for vor levestandard, vor hele fælles velfærd og for resten for alle offentlige investeringer.

Jeg tror, den ærede socialdemokratiske ordfører brugte udtrykket: at spise af sædekornet. Lad mig så stærkt som muligt understrege, at er der noget i det, vi her debatterer, som virkelig dækker dette udtryk: at opspise det, der senere skal skaffe os føden, så er det den højtærede økonomiministers udtalelse om beskæring af de eksisterende afskrivningsregler og dæmpningen af produktionsinvesteringerne. I øvrigt forbyrder sådanne udtalelser os, så meget mere som ministeren selv i sin redegørelse

antyder, at der er udsigt til, at de hidtidige produktionsstigninger ikke kan holde i den tid, der kommer. Jeg synes, at i hvert fald dette må mane til stor forsigtighed med en indgriben fra statens side over for de kår, produktionen har i dag, kår, som vel er acceptable, men altså ikke bedre, end at en produktionsnedgang er inden for mulighedernes grænse.

Damsgaard: Jeg vil gerne complimentere regeringen for, at den nu er gået i gang med at lave en investeringsplan for statens anlægsopgaver og budgetter i øvrigt, foreløbig for en 3-årig periode. Jeg har i flere år under finanslovdebatterne efterlyst en sådan mere langfristet plan over det offentlige påtrængende anlægsopgaver m. v.

Jeg skal ikke diskutere prioritetsrækkefølgen for de enkelte anlæg, der jo heller ikke er særlig koncist udformet, men jeg vil gerne nævne et projekt, som det forekommer mig er blevet glemt. Det drejer sig om Sallingsundbroen, den faste forbindelse imellem Mors og Salling. Den har været drøftet i mange år, og jeg mener, at trafikministeren i en udtalelse ved nytårstid 1965 lod forstå, at han var indstillet på at tage fat på Sallingsundbroen allerede i indeværende år. Derfor synes jeg, det er mærkeligt, at økonomiministeren ikke har den med i sin plan; det er dog et arbejde til vel omkring 60 mill. kr., så dette beløb burde være medtaget i 3 års planen lige så vel som andre ting, der er nævnt.

Der er hårdt brug for den bro, og det er der af mange grunde. Der blev sidste år overført 364.684 biler ved Pinen og Plagen, hvilket betød en stigning på 1 år på ca. 50.000 biler. I antallet af overførte biler står nu kun Store-Bæltsoverfarten højere på ranglisten end Sallingsund. Der har været en eksplosiv udvikling i trafikken i almindelighed og i biloverførslen ved Sallingsund i særdeleshed, så det er på høje tid at få påbegyndt brobygningen på dette sted. Det håber jeg regeringen er enig med mig i. Denne bro trænger sig på,

[Damsgaard.]

også af den grund at en naturlig trafikåre fra Nordvestjylland ned igennem Midtjylland til Århus skal gå over Mors og en Sallingsundbro. Den egnsudvikling, der vil finde sted i forbindelse med bygningen af Hænstholt havn og for resten da også den udvikling, der foregår på Mors og i Thy, forudsætter næsten uafvendeligt en god og hurtig vejforbindelse mod sydøst frem til Århus og forbindelserne videre derfra.

Nu ligger det vist i øvrigt så heldigt, at Thyborønudvalget, der har behandlet alle Limfjordsproblemerne, i morgen, onsdag, så vidt jeg ved, vil tage stilling til spørgsmålet om en fast forbindelse imellem Mors og Salling; det er vist mest sandsynligt, at kommissionen går ind for bygning af en bro.

Hvis denne min formodning viser sig at være rigtig, vil trafikministeren da omgående foreslå broarbejdet mellem Mors og Salling sat i gang? Jeg vil gerne have denne enkelthed med også i denne mere principielle drøftelse.

Thisted Knudsen: Det er vel rigtigt, at man skal sige til i rette tid og på rette sted, og jeg forstår den højtærede økonomiministers redegørelse sådan, at det drejer sig om tal, som får deres betydning i fremtiden, i hvert fald hvis regeringen får sin vilje.

Det, jeg hæfter mig særlig ved, er sundhedsvæsenet. Efter mit skøn regner den højtærede minister her med nogle uhyre beskedne tal: 5-6 pct. af de samlede offentlige investeringer. Jeg har ikke noget imod, at man også investerer i militær og civilforsvar, men investeringerne til sygehusvæsenet er bogstavelig talt ikke større. Jeg erkender, at opgaverne må have prioritet, men spørgsmålet er, hvilken prioritet man egentlig skal give disse.

Jeg har lagt mærke til, at den højtærede økonomiminister nævner, at det storkøbenhavniske område skal i gang med 2 store hospitaler. Jeg erkender, det er nødvendigt, men de nævnte investeringsbeløb: 200-300 mill. kr. årlig til hospitalsvæsenet, slår ikke til.

Den højtærede indenrigsminister, øverste chef for sundhedsvæsenet, ved, hvordan man mange steder i Danmark i dag har det på dette område. Forleden dag blev den

højtærede undervisningsminister gjort opmærksom på et problem for sundhedsvæsenet, nemlig lægerne. Vi fik at vide, at vi snakkede, vi handlede ikke. Det ærede medlem hr. Peter Nielsen viste i sin tale meget, meget sympati for sygehusvæsenet. Det var rigtigt, men der var egentlig ikke noget positivt deri.

Det, jeg gerne vil understrege, er, at hvis disse tal for sundhedsvæsenets udvikling bliver retningsgivende, så kan det høje ting være helt sikker på, at der bliver et meget alvorligt efterslæb — et meget alvorligt efterslæb. Jeg ved godt, hvordan det kommer til at gå. De store centralsygehuse, som man i øjeblikket er nødt til at udbygge af flere forskellige grunde, vil igen få prioritet nr. 1. Hvordan går det med alle de andre sygehuse, hvor vi har senge? Vi kan ikke undvære dem. Disse sygehuse skal fungere. De er meget, meget mangelfulde. Derfor vil jeg sige til den højtærede økonomiminister og den højtærede indenrigsminister, at hvis tallene inden for denne investeringsramme virkelig skal være de retningsgivende, så bliver vort sundhedsvæsen ikke mere tip-top, så får vi et alvorligt efterslæb.

Jeg kan tænke mig, at den højtærede socialminister vil henvise til plejehjemmene. Det er rigtigt, at plejehjemmene vil kunne aflaste sygehusene, men det er lige så rigtigt, at vi, der har udbygget plejehjemmene, egentlig er blevet skuffet. Vi sparer nemlig ikke så forfærdelig mange senge, hvis man tror det. Det er et nyt klientel, der kommer ind på disse plejehjem. Man løser ikke opgaven for sundhedsvæsenets vedkommende ved at udbygge plejehjemmene, man aflaster kun noget.

Jeg vil altså så indtrængende, som det er mig muligt, henstille til det høje ting at følge mig i protesten mod disse retningsgivende tal. De er for ringe, de er for farlige, og jeg ved, at folketinget vil gøre det helt rigtige ved allerede nu at sige til den høje regering, de højtærede ministre, at disse tal ikke kan holde over for en dynamisk udvikling, de kan ikke holde, når kravet lyder om flere senge og bedre plads. Når den danske befolkning skal vælge mellem helbred, trafik, undervisning, og hvad det nu måtte være, så vælger vi nu alle sammen helbredet. Hvert 10. menneske i dette land kommer på sygehuset om året.

[Thisted Knudsen.]

Udbygningen af vore sygehuse er en opgave, der ikke må lades tilbage, her må vi hele tiden følge med. Der opstår et efterslæb; det kan vi ikke være tjent med, og tinget er nu opmærksom på, at hvis disse tal bliver toneangivende, bliver efterslæbet alvorligt, ikke mindst for os, der bor uden for det storkøbenhavnske område.

Børge Schmidt: Jeg vil i fortsættelse af det ærede medlem hr. Thisted Knudsen også gøre nogle ganske enkelte bemærkninger om vort sygehusvæsen. Jeg vil gerne understrege, at det er rigtigt, når det er sagt, også af andre ærede ordførere, at man her i landet siden den anden verdenskrig er sakkert agterud med hensyn til sygehusvæsenet. Der er både på det lægevidenskabelige og på det tekniske område sket en udvikling, som indebærer, at sygehuse i dag kan løse langt større opgaver, end de gør. Men lige så sikkert er det jo, at de sidste 20 års finansielle vanskeligheder og byggestrækninger har bevirket, at såvel stat som kommuner ikke har kunnet investere i sygehuse i det omfang, som udviklingen har kunnet kræve af os. Resultatet er, som det nys er sagt, at vi dag adskillige steder i landet må arbejde med sygehuse, der teknisk er forældede, og som ikke giver patienterne den behandling, de har krav på, og som heller ikke — det synes jeg er meget væsentligt — byder personalet ordentlige arbejdsbetingelser.

I denne forbindelse er det, jeg gerne vil gøre et par bemærkninger om problemerne i Københavns amt og i Storkøbenhavn. Der er i Københavns amt en voldsom befolknings-tilvækst, der kræver nybyggeri. I selve København er der også et investeringsbehov af betydeligt omfang på sygehusvæsenets område. Københavns kommune har vel som en af de første af landets kommuner udbygget sit hospitalsvæsen, og det betyder i dag, at vi har en række ældre hospitaler fra forrige århundrede. Moderniseringsbehovet for disse hospitalers vedkommende er stort, og modernisering betyder desværre også tab af sengepladser; derfor er nybyggeri nødvendigt. København har også et problem med henblik på forskydning i befolkningens aldersfordeling; det gør sig gæl-

dende på den måde, at antallet af ældre stiger meget stærkt.

Det betyder naturligvis også, at vi først og fremmest har et vældigt behov for plejehjem, men da København har sit eget sindssygeværn, og da de plejehjem for senile patienter, der kræver psykiatrisk tilsyn, hører under sygehusvæsenets kvota, betyder det igen, at Københavns kommune har et særligt behov med hensyn til sygehuse. Men — og det bør også siges — forøgelsen af antallet af ældre stiller også voksende krav til sygehusvæsenet, ikke mindst fordi den lægevidenskabelige udvikling i særlig grad har gjort det muligt nu at behandle en lang række sygdomme, som fortrinsvis rammer vore ældre medborgere.

Den offentlige diskussion, som gennem de seneste måneder har været ført om sygehusforholdene, har vist, at der i befolkningen er et krav om, at der nu skal ske en radikal forbedring, og at kommunerne får lov til at investere i sygehuse i betydeligt større omfang, end tilfældet har været i de senere år. Det er nødvendigt af humane grunde, men det er også nødvendigt, hvis vi fortsat skal kunne sikre os personale til sygehusenes drift. Sygehusene mærker i stigende grad personalemangel, og det gælder jo ikke blot det egentlige sygeplejepersonale, men også de andre arbejdsområder på sygehuse, køkkenet og vaskeri. Og når det kniber for sygehusene at konkurrere med industrien om arbejdskraften, navnlig den kvindelige arbejdskraft, er det ikke mindst, fordi arbejdsbetingelserne på vore sygehuse ofte er for dårlige. Der er for meget fysisk krævende arbejde, og forudsætningen for, at vi kan lette dette arbejde, er bygningsmæssige moderniseringer, uden hvilke vi ikke kan udnytte de tekniske fremskridt helt og fuldt.

Den højtærede økonomiminister har fremhævet, at vi i de kommende år får en aftagende vækst i tilgangen af arbejdskraft. Også ud fra det synspunkt er investering i sygehusvæsenet meget påkrævet. I virkeligheden er sygehusinvesteringer sikkert blandt de mest produktive: ikke alene kan man spare arbejdskraft ved modernisering, men man må også tænke på det spild af arbejdskraft, der i øjeblikket finder sted, fordi patienterne ofte må vente, som det også er sagt tidligere

[Berge Schmidt.]

under debatten i dag, i månedsvis på at komme til behandling på et af vore sygehuse.

Den højtærede økonomiminister sagde i sin redegørelse i tirsdags, at der i den kommende 3 års periode kunne ventes igangsat byggeri af et, måske to store hospitaler inden for Københavns kommune og Københavns amt. Jeg ville være meget glad for, og det ville være ønskeligt, om vi kunne få fjernet den tvivl, som ordet „måske“ giver udtryk for.

Morten Lange: Den højtærede økonomiminister har jo foreløbig og med rette i hovedsagen fået tak for den skitse, som han har fremlagt for os. Jeg vil føje min tak til. Jeg synes, det er værdifuldt, at vi har fået skitsen. Den gør det uhyre meget nemmere at diskutere en hel række af de projekter, som virkelig er grundlæggende for udviklingen.

Skal jeg komme med nogle bemærkninger af mere generel art, så er der en, der især ligger mig på sinde. Det forekommer mig, at over den behandlede 3 års periode er stigningstakten næppe stor nok. Vi ved, at vi kan vente nogle meget massive investeringer, så snart 3 års perioden er forbi, og jeg tror, at hvis vi ikke har fået taget mere højde for de ting, der er opført, og får stigningstakten sat mere op, vil disse investeringer i for høj grad, når de skal påbegyndes, lamme andre ting; men det kan der jo hjælpes på.

Jeg er også bekymret, når jeg begynder at detailanalysere en hel del af punkterne. Man kunne vel egentlig ikke vente andet, for det er jo da selvfølgelig slet ikke nogen lov, heldigvis da, det er heller ikke bindende planer, det er en delskitse eller måske snarest en ajourføring af eksisterende materiale, af det tilstedeværende grundlag for investeringer, med en forholdsvis svag retnings-tendens på; og det med ajourføring af det bestående har vistnok især følger på et af de områder, som i øjeblikket er underkastet en særlig kraftig ekspansion, nemlig uddannelsesområdet.

Jeg er enig med det ærede medlem hr. Baunsgaard, der fremhævede, at uddannelsessektoren, så vidt man kunne bedømme det, var forfordelt. Jeg tror, at denne fordeling kommer ret tydelig frem, når man

giver sig til at analysere detaljerne i de poster, der er opført. Jeg hæfter mig ved en enkelt detalje, fordi jeg kender tallene. Det er Københavns og Århus' universiteter, som hver er tillagt et beløb på 36 mill. kr. for 3 års perioden. Det er for mig helt klart, at hvis den højtærede undervisningsminister, som han har bebudet, vil fremsætte en rammelov for disse to universiteters udbygning, så vil en post på 36 mill. kr. aldeles ikke forslå bare til en beskeden rammelov. De eksisterende og nødvendige planer, der allerede på nuværende tidspunkt er velkendte, kan ikke rummes inden for de tal, der findes i skitsen, heller ikke hvis vi tager højde for, at de ikke alle sammen skal køres på 3 år, hvad der selvfølgelig er helt klart.

Men jeg tror, der er en anden ting, vi bliver nødt til at lægge os på sinde, når vi diskuterer statens investeringsplaner. Der er meget, som tyder på, at der er kommet en forøget aktivitet på en række områder, som i højere grad medfører opførelse af bygninger, end vi tidligere har været vant til. Dette gælder hospitaler, det gælder skoler, det gælder de højere læreanstalter. Det er især, hvad angår opførelse af bygninger, at vi begynder at mærke en virkelig ekspansion i investeringerne. Det er for mig ganske klart, at staten ikke har skabt noget apparat, ikke har nogen mekanisme, som kan sørge for, at statens bygninger og de bygninger, der i øvrigt bliver opført for statens midler, i tilstrækkelig høj grad bliver, skal vi sige effektivt planlagt, rationelt tilrettelagt o. s. v. Det er egentlig ikke så mærkeligt, for mens statsbanerne, der gennem lang tid har været en meget stor entreprenør, har sikret sig sine egne store stabe af ingeniører o. s. v., har man i staten i hovedsagen en smuk gammel rest, som hedder kgl. bygningsinspektører, som var en velsignet ting at have dengang, da man gik rundt og puslede om statens gamle huse og sørgede for, at de blev holdt pænt. Det var en sådan kongelig udnævnt bygningsinspektør forfærdelig god til, men det er ikke et bygningsdirektorat, vi har fået på den måde; det er ikke en effektiv ledelse. Og den fjollede ordning, vi har i øjeblikket, hvor man overlader til bygningsinspektører på ganske sædvanlige arkitektvilkår og med de komplikationer, det kan medføre, at

[Morten Lange.]

lede et stort byggeri, forekommer også mig en letsindig vej.

Vi trænger til, at staten i langt højere grad organiserer en basis for det store offentlige byggeri gennem et selvstændigt direktorat, som, formodentlig i temmelig decentraliseret form, kan påtage sig disse bygningsopgaver i lighed med, hvad andre offentlige institutioner har måttet, ved at sikre sig duelige tjenestemænd til at udføre de ting, det offentlige skal udføre. I dette land kan staten dårligt nok få malet et fodpanel, uden at man skal kontrahere med et større eller mindre antal fremmede. Det skulle være muligt at komme langt effektivere igennem planlægningen, hvis staten sikrede sig et væsentlig stærkere greb om den byggesektor, staten selv skal have udfyldt. Hvis vi ikke på den måde strammer vor tilrettelæggelse, er jeg bange for, at vor investering på dette område bliver for langsom, at vi ikke når, hvad vi skal, og at vi af den grund kommer til at se nogle af den højtærede økonomiministers tal slå til, også på punkter, hvor de ikke burde slå til, simpelt hen fordi det arbejde, der skulle gøres, ikke bliver udført til tiden.

Økonomiministeren (Henry Grünbaum):

Jeg vil gerne takke for den stort set positive modtagelse, som min redegørelse har fået her i dag.

Det vil vel ikke være nødvendigt og vel heller ikke rigtigt, at jeg begynder at gå ind på alle de synspunkter, der er fremsat. Nogle af dem har været kritiske, men jeg er enig i, at det må være nødvendigt som fortsættelse af det materiale, der er fremlagt, og den debat, der har været her i dag, at man på den ene eller den anden måde får lejlighed til grundigere at gennemgå disse ting. Det har været klart for mig allerede ved fremsættelsen, at disse tal kun kunne give et første indblik i de problemer, vi står over for, når man skal lave en såkaldt langtidsplanlægning, som i dette tilfælde altså drejer sig om en 3 års periode. Selvfølgelig foreligger der bag disse tal et fyldigt materiale, et meget fyldigt materiale, som naturligvis også omfatter enkeltheder. Man har ikke kunnet opstille disse tal, uden at man helt konkret har vidst, hvad det

var, man talte om, hvilke bestemte opgaver der var tale om, også med hensyn til den geografiske planlægning, som det ærede medlem hr. Jørgen Jensen var inde på.

Alt dette materiale findes naturligvis og kan stilles til rådighed i et eventuelt udvalg, og regeringen og jeg er positivt indstillet over for den tanke, at man i et udvalg får lejlighed til at drøfte disse ting nærmere. Helt præcis sige, om det skal være finansudvalget eller et andet udvalg, tør jeg ikke; men jeg kan give tilsagn om, at man fra regeringens side vil gå videre med dette spørgsmål og sørge for, at partierne får lejlighed til i et udvalg at se dette grundige materiale og derved komme i gang med problemerne. Hvordan det nærmere skal gøres, hvilke former man skal vælge o. s. v., forstår man sikkert fra alle sider der må være tid til at overveje. Det er jo i høj grad et spørgsmål — det har også været berørt heroppefra — om hele folketingets arbejdsform og de problemer, der kan opstå dér.

Men når der er dette udbredte ønske, som jeg så udmærket forstår, og man fra regeringens side giver tilslutning til, at der nedsættes et sådant udvalg, tjener det vel ikke noget formål, at jeg i dag begynder at gå ind på de forskellige detaljer, der har været omtalt.

Derimod vil jeg gerne sige lidt om visse hovedlinjer.

Det er for det første klart, at man skal have en langtidsplanlægning. Det er også rigtigt, at man skal have en målsætning, men det er vel også rigtigt, som den ærede ordfører for socialdemokratiet, det ærede medlem hr. Peter Nielsen, netop sagde, at vi må være opmærksom på de problemer, der kan opstå, de modsætninger, der kan opstå, imellem målsætning og parti-programmer. Det er jo i høj grad politiske problemer, man bevæger sig ind på, når man helt i dybden skal diskutere målsætningen på alle disse områder, som omfatter hele den politiske virksomhed. Dette gælder i særdeleshed, hvis man skal udvide området til ikke alene at omfatte investeringsopgaverne, men hele den offentlige virksomhed — og ikke alene hele den offentlige virksomhed, men hele den økonomiske udvikling i samfundet. Også her vil jeg give udtryk for en positiv indstilling over for dette, at man,

[Økonomiministeren.]

hvis man virkelig skal lave sådanne langtidsplaner, må have langt mere med end det, der er kommet med i det 3 års budget, der er fremlagt her. Ikke alene, som det er sagt i redegørelsen, må driftsudgifterne med — og med i deres fulde omfang — men det er også rigtigt, at det offentlige budget som helhed og i alle dets detaljer må ses i sammenhæng med den forventede økonomiske udvikling i samfundet, for at man derved kan få et nogenlunde reelt grundlag for en vurdering af, om de forskellige opgaver nu også har en chance for at blive gennemført i praksis, således at det ikke bare bliver ønsketænkning.

Vi har ikke fra regeringens side haft noget som helst ønske om at lave programmer, der ikke havde noget med virkeligheden at gøre. Der er ikke tale om romantik eller romantisk ønsketænkning, som der har været skrevet om af det ærede medlem hr. Jørgen Jensens ærede kolleger. Tværtimod kan man sige, at det er måske det modsatte, der er tilfældet. Det har været sagt i redegørelsen, at det er et uddramatisk program, og at det netop er karakteriseret ved, at det er dagens og de nærmeste års opgaver, man har beskæftiget sig med. Man er ikke gået ud i det romantiske og i ønsketænkningen, som man jo godt kunne have gjort; det har vi ikke haft nogen som helst interesse i, naturligvis ikke. Men vi skal have langtidsplanlægning, og jeg tror også, vi skal arbejde mere med økonomiske prognoser.

Vi har jo årsoversigterne fra det økonomiske sekretariat, men det kunne måske være rigtigt at udvide dette arbejde og f. eks. komme ind på en opstilling af 3-årige eller måske 5-årige planer eller prognoser, vil jeg hellere kalde det, for den økonomiske udvikling, sådan at man på det grundlag bedre kan drøfte og afveje, i hvilket omfang der er mulighed for at løse de forskellige opgaver, det offentlige står over for.

Jeg vil som sagt takke for den velvilje, hvormed redegørelsen er modtaget, men jeg har alligevel enkelte bemærkninger, jeg gerne vil gøre.

Det ærede medlem hr. Henry Christensen sagde, at ministerens blik let faldt på skatterne. Dertil vil jeg gerne sige, at jeg synes, at denne udtalelse var en lille smule for

letkøbt. Det er dette med socialdemokratiet som det skatteglade parti, og at vi vil have skatter for skatternes egen skyld. Det er så forkert, som noget kan være. Jeg tror ikke, der er nogen socialdemokratisk politiker, som har noget særligt ønske om, at befolkningen skal plages eller piskes med skatter. Det problem, vi står over for nu, er, om samfundet kan udvikle sig, om produktionen kan udvikle sig, og om også den menneskelige udvikling kan foregå, medmindre vi øger indsatsen i samfundet fra det offentliges side. Det er det, der er problemstillingen i dag; det er fællesopgaver, der melder sig i større omfang, end de har gjort før. Det er min tro, at ønsket om, at det offentlige skal løse disse fællesopgaver, er meget udbredt i befolkningen, når meget langt ud i befolkningen i dag. Det er ikke udelukkende begrænset til den kreds af befolkningen, som mit parti repræsenterer; det er et ønske, som bliver stærkere og stærkere i befolkningen, at disse fællesopgaver skal løses. Så jeg tror ikke, man kommer uden om at se den kendsgerning i øjnene, at det offentlige budget i de kommende år må få en større vægt og komme til at udgøre en større andel af nationalindkomsten, ud fra en nøgtern vurdering.

Jeg tror ikke, det er muligt, og jeg var ked af den erklæring, som det ærede medlem hr. Jørgen Jensen kom med på det konservative folkepartis vegne, at man ikke ville give grønt lys for, og at man ikke ville være med til, at denne udvikling skulle føres igennem, altså så at de offentlige udgifter kom til at andrage en større del af nationalindkomsten. Jeg tror, at det konservative folkeparti dermed har placeret sig på et standpunkt, som sikkert ikke kan holde i de kommende år.

Det ærede medlem hr. Henry Christensen var jo ikke nær så afgjort i sin formulering, ikke nær så skarp, og det tager jeg som udtryk for, at man derfra i højere grad er indstillet på, at der kan komme en udvikling i den retning, jeg her har været inde på. Her kan måske ikke mindst de bemærkninger, som det ærede medlem hr. Thisted Knudsen kom med om sygehusene, give en understregning af rigtigheden af det, jeg her har sagt. Dette var kun et enkelt område, men der kunne nævnes mange områder, hvor det i virkeligheden er et folke-

[Økonomiministeren.]

krav i dag, simpelt hen et folkekrav, at det offentlige sætter ind og løser opgaver i større omfang end tidligere.

Derfor tror jeg på, at det, der her er fremlagt fra regeringens side, er nøgternt og reelt. Vi må regne med, at de offentlige udgifter i de kommende år tager en større andel af nationalbudgettet. Og det mener jeg ikke man kan sige er en antiliberale udvikling. Det har været skrevet, og det har også været antydnet her i dag, at det skulle være en antiliberale udvikling, der hermed kom i gang. Jeg tror, man ikke mindst fra de partier, der kalder sig liberale, skal være forsigtig med at hævde det synspunkt, at det er antiliberalt, hvis de offentlige udgifter stiger stærkere end de øvrige udgifter i samfundet. Jeg tror, at ikke mindst for det liberale samfund vil det være af største betydning, at en hel række af de opgaver, som vi her er inde på og kommer til at drøfte fremover, bliver løst.

Det, der er hovedsynspunktet i oplægget, er altså, at vi står over for en række påtrængende opgaver. Det har ikke været formålet at fremlægge for folketetinget, om man skulle bygge en skole i X-købing eller Y-købing o. s. v. Det er muligt, at man skal drøfte det i et udvalg — jeg er ikke sikker på, det er rigtigt at gå nærmere i detaljer. Men det, der har været problemet, ikke mindst i den situation, vi står i også finansielt, er at få de opgaver klart frem til debat, som det offentlige står over for, altså prøve på at dreje den politiske debat bort fra den gamle skattedebat. Vi kan ikke blive ved med blot at diskutere skatterne, selv om det er vigtige problemer. Vi må også over til at diskutere de opgaver, som det offentlige nu skal løse. Jeg tror, det er det, befolkningen venter at man skal diskutere. Det har i hvert fald fra min side og fra regeringens side været tanken, at vi hermed lagde et måske ufuldstændigt materiale frem, men i hvert fald et materiale, der kunne danne udgangspunktet for en sådan debat om opgaverne, sygehuse, skoler, det alt sammen. Hvad er det, vi står over for? Hvad er det for opgaver, vi skal løse i Danmark i de kommende år? Og vil vi være med til at bevilge udgifterne?

Jeg vil også gerne understrege det, som det ærede medlem hr. Henry Christensen sagde: at den øjeblikkelige forbrugsstigning må ikke være trumf. Det kan vi godt være enige om. Vi kan ikke løse disse opgaver, uden at vi får større opsparing på den ene eller den anden måde. Det kan være større privat opsparing, det kan være kollektiv opsparing af det offentlige måske. Jeg tror, det offentlige i højere grad skal med. Det har jeg sagt før, og jeg vil gerne gentage det her. Ellers tror jeg ikke, at vi kan løse disse opgaver.

Jeg er altså klar til at komme frem med det materiale, man har bedt om, og jeg vil også gerne arbejde for, at man får det bredere oplæg, som man har været inde på fra forskellig side. Jeg er enig i, at der skal mere til, hvis man skal have mulighed for en reel vurdering af forholdene og af udviklingen.

Jeg var meget glad for det ærede medlem hr. Baunsgaards slutbemærkning eller motto: at man skulle være moderat i egne krav, men konstruktiv og modig over for fælles opgaver. Jeg tror, det er den situation, vi står i, når vi skal løse disse fællesopgaver; så stilles disse krav til os. Jeg var også glad for det ærede medlem hr. Baunsgaards udtalelser om investeringerne og om den private opsparing, som jeg i lige så høj grad som alle andre fuldt ud anerkender som nyttige, gode og nødvendige, og for hans bemærkning om, at de private investeringer ikke skulle fremmes forud for de offentlige investeringer.

Jeg vil godt sige en lille smule om spørgsmålet om afskrivningsreglerne, som nogle synes står i modsætning til det, jeg har sagt i redegørelsen. Det er min opfattelse, som jeg har givet udtryk for i mange år, at vi naturligvis ikke kan klare velstandsstigningen uden ganske betydelige investeringer i driftsmidler, det er helt selvfølgeligt. Jeg er i sin tid gået meget stærkt ind for de afskrivningsregler, som vi har i dag, fordi det var klart, at de kunne danne udgangspunkt for en forøgelse af investeringerne, som vi gerne ønskede, fordi der simpelt hen ikke var arbejdspladser til de mange tusinder af arbejdsløse; der var hverken arbejdspladser eller maskiner; de skulle skaffes, og de blev også skaffet.

Det har jeg været med til, det står jeg

[Økonomiministeren.]

ved, og det har jeg også understreget, idet jeg har sagt om afskrivningsreglerne, at investeringerne er meget nødvendige også fremover. Der er jo ikke tale om, at de skal nedsættes. Det spørgsmål, der er rejst, er, om det stadig væk, når vi er nået op på fuld beskæftigelse, er rimeligt at have disse meget gunstige afskrivningsregler, det kan i hvert fald diskuteres. Det har jeg også forstået på det ærede medlem hr. Baunsgaard i dag, og jeg var glad for udtalelsen om, at man var villig til fra de radikales side at lade også dette spørgsmål indgå i en samlet bedømmelse af hele investeringsspørgsmålet.

Det, som er urimeligt, er jo, at man fra industriens side i meget skarpe vendinger over for udtalelser af højt anerkendte økonomer — de tre vise og andre økonomer — fejler dette spørgsmål til side, som om dette var tabu, som om det ikke var noget, man kunne diskutere. På samme måde har man behandlet mine bemærkninger i Herning, og det er ganske urimeligt. Det må dog være sådan, at en økonomiminister i et foredrag om økonomiske spørgsmål også kan komme ind på et sådant spørgsmål som afskrivningsreglerne.

Jeg tror personlig, at man kunne klare sig i dag med en noget lavere afskrivningsprocent end den, vi har nu. Vi ved alle — og jeg tror, jeg taler på det store flertals vegne, når jeg siger — at der finder mange misbrug sted af afskrivningsreglerne, og der sker mange fejlinvesteringer. Om det så er prisen værd? Jeg tør ikke sige det. Det er muligt, at det er prisen for at få de store investeringer, vi har haft, men man har vel lov at rejse spørgsmålet, og jeg tror i hvert fald selv — det er min fornemmelse — at vi er kommet dertil, hvor man godt kan se på det, og jeg har også udtalelser for en sådan tankegangs rigtighed fra erhvervsdrivende, endog fra store erhvervsdrivende. Der er ingen tvivl om, at der i ly af afskrivningsreglerne foregår en del, som ikke bør foregå. Jeg tænker her ikke bare på bilerne, men også på andet.

Men jeg er glad, hvis også dette spørgsmål kan tages med, sådan at man kan få en rent saglig debat om dette spørgsmål — det er ikke andet, jeg ønsker — og sådan

at man når frem til et resultat, som man finder fornuftigt.

Til sidst må jeg lige sige til det ærede medlem hr. Rimstad, at jeg er enig i, at planlægning ikke er det samme som målsætning; men man må have en målsætning for at lave en ordentlig planlægning. Man planlægger jo ikke lige ud i luften; man gør sig visse forestillinger om, hvad det er, man vil nå med de planer, man stiller op. Derfor kan man næppe planlægge, uden at man har en målsætning. Så er det spørgsmålet, hvor lang den skal være. Skal den være 3 år eller 10 år, skal den være 20 år o. s. v.?

Vi må altså have en vis målsætningsdebat. Det kommer man ikke uden om, selv om den måske ikke skal omfatte hele det politiske programmateriale. En vis målsætning må der til, og inden for det må der så finde en planlægning sted. Men det er forkert, det er meget forkert, når det ærede medlem hr. Rimstad siger, at det, der har været målet for mig, blot har været at opnå så store investeringer som overhovedet muligt. Det er en meget løs, jeg vil næsten sige løstagtig udtalelse. Det, der er tale om, er jo gennemarbejdede budgetter, de af de enkelte styrelser og deres embedsmænd gennemarbejdede budgetter, altså hvad fornuftige folk inden for de forskellige områder mener der er behov for af investering, hvis man skal løse de opgaver, der findes inden for de forskellige områder. Men jeg skal indrømme, at man ikke kan overlade til de enkelte områder at udarbejde den endelige plan; her er vi netop inde på det problem, som også er blevet rejst under debatten her, hvad jeg synes er udmærket, at man må have en tværgående planlægning — jeg tror, det var det ærede medlem hr. Baunsgaard, der var inde på det — og det er helt rigtigt. For det er klart, at alle de enkeltstyrelser og deres folk vil være tilbøjelige til at overdimensionere deres ønsker. De, der sidder i undervisningsministeriet, mener måske, at det skal være så meget, og andre mener, det kunne godt være lidt mindre o. s. v. Der må være en tværgående planlægning, men den kan og skal kun laves på basis af det arbejde, der er udført ude i de enkelte ministerier.

Dette må imidlertid blive økonomiministerens og økonomiministeriets opgave.

[Økonomiministeren.]

Her kommer samordningsopgaven ind i billedet. Jeg kan ikke, og jeg vil derfor heller ikke i dag, udtale mig om de forskellige konkrete ting, der har været nævnt. Det ville heller ikke være rigtigt, hvis jeg gjorde det. Min planlægningsopgave består jo i en samordning af det hele set i lyset af, hvad der er økonomisk rimeligt og forsvarligt, når vi også tager hensyn til ting, der ligger uden for dette.

Det er altså ikke rigtigt, må jeg sige til det ærede medlem hr. Rimstad, at dette har været ønsketænkning og bare er noget, man har knaldet op for at få så høje tal som muligt og så megen investering som muligt. Der ligger rimelige og fornuftige overvejelser bag, men det udelukker ikke, at man, hvis man går det igennem, kan finde områder, hvor man ud fra den ene eller den anden betragtning kan sige: dér er der for meget, eller — som det ærede medlem hr. Thisted Knudsen var inde på — her er der for lidt. Det udelukker det slet ikke, og det er det, der skal til i den almindelige samordning og samvejning af alle disse ting.

Jeg tror, jeg hermed har været inde på de principielle ting, og jeg gentager, at regeringen er positivt indstillet over for nedsettelsen af et sådant udvalg, hvor man kan få lejlighed til at se materialet og drøfte problemerne, og så kan man vel også dér få lejlighed til mere dybtgående at komme ind i en afvejning af, om det er det ene eller andet projekt, der til sin tid skal gennemføres.

Ministeren for offentlige arbejder (Lindberg): Jeg har efter aftale med den højtærede økonomiminister ment det rigtigt at fremkomme med nogle enkelte bemærkninger i anledning af, at visse af de ærede medlemmer har strejft områder, som henhører under ministeriet for offentlige arbejder.

De ærede medlemmer hr. Baunsgaard og hr. Aksel Larsen var begge inde på, at det måske kunne være et spørgsmål, om man

skulle gå lige stærkt frem med hensyn til udbygningen af de mere sekundære veje, når man nu stod over for de meget store opgaver med motorveje og hovedlandeveje. Jeg tror, at udviklingen i de sidste 10 år med hensyn til udvidelse af bilantallet, en udvikling, som jo er blevet stadig stærkere, ikke alene kræver, at vi sætter ind på de store vejforbindelser, motorveje og hovedlandeveje, men også kræver en indsats i kommunerne. Det kan vel diskuteres, om man alle steder skal sætte lige stærkt ind, men der rejser sig en lang række opgaver, som skal løses ude i kommunerne, hvis man på en nogenlunde rimelig måde skal kunne klare trafikken. Derfor tror jeg altså ikke, det er rigtigt i højere grad at satse på de store vejarbejder og lade de mere sekundære veje hvile.

Spørgsmålet er dog, om man kunne finde frem til en anden ordning med hensyn til refusionen til kommuner og amter, for det er uheldigt, at man i den planlægning, som skal foretages, ikke ved, hvilke størrelser man arbejder med; vi er automatisk bundet til at refundere amterne 75 pct. og kommunerne fra 60 ned til 40 pct. af de udgifter, de har, og det er et spørgsmål, om man ikke skulle finde frem til en anden ordning, hvorved man gav kommunerne flere penge at råde over, sådan at de kunne disponere helt og fuldt med hensyn til de udgifter, de har.

Må jeg sige til de ærede medlemmer hr. Damsgaard og hr. Aksel Larsen, som rejste det specielle spørgsmål om Sallingsundbroen, at når man stiller et program op for 3 år, er det jo ikke muligt at få alting med. Med hensyn til nogle opgaver kan man på det tidspunkt, da man udarbejder programmet, ikke skønne over, om de bliver færdige til at løses. For Sallingsundbroens vedkommende — det ved ærede medlemmer her i salen jo, for det har været sagt adskillige gange — er forholdet det, at der har siddet 2 kommissioner, Sallingsundbrokommissionen og Thyborønkommissionen, som begge har arbejdet med sagen, og der indgår

[Ministerens for offentlige arbejder.]

jo i den det spørgsmål, om det skal være en bro eller en dæmning eller måske en tunnel, og om man skal føre en jernbane over den faste forbindelse eller ej.

Så længe disse udvalg ikke er blevet færdige med deres overvejelser, har vi altså ikke ment, det var rigtigt at tage broen med ind i 3 års planerne. Men jeg vil da gerne ved den givne lejlighed her slå fast, hvad jeg allerede har sagt tidligere, at når man bliver færdig i disse kommissioner, mener jeg, at vi meget hurtigt må skride til at påbegynde dette arbejde. Det er ikke ensbetydende med, at der bliver tale om særlig store summer for det kommende finansår, for der skal jo projekteres først o. s. v. Men jeg er fuldkommen indstillet på, at det er en opgave, der skal løses meget hurtigt, og som det ærede medlem hr. Aksel Larsen sagde, er det jo heller ikke en opgave af samme størrelsesforhold som de mange andre, store projekter. Derfor mener jeg også, at det udmærket kan gå ind i planerne, selv om det ikke er nævnt særskilt på det bilag, der er omdelt.

Må jeg dernæst sige til det ærede medlem hr. Aksel Larsen, at vedrørende tunnelbanen i København er vi ikke uenige. Jeg har for 7-8 år siden stillet forslag her i folketinget i to samlinger om at få løst denne sag, men der var ingen mulighed derfor; folketingets forskellige partier kunne ikke blive enige dengang, og det er jo årsagen til, at der er gået så lang tid. Det ærede medlem hr. Aksel Larsen siger så, at nu må jeg hugge knuden over. Ja, det er jeg også parat til; men når der sidder 2 udvalg, der af folketinget har fået den opgave at komme med en betænkning eller beretning, hvad man nu vil kalde det, synes jeg, det ville se lidt tosset ud, hvis jeg fremsatte et forslag, 8 dage eller 14 dage før det arbejde var tilendebragt. Jeg håber, at det er tilendebragt snart, og jeg er indstillet på, at vi så kommer med et lovforslag om løsning af denne opgave.

Det ærede medlem hr. Aksel Larsen siger, at det lyder ikke godt, at det skal vare 25 år. Det er ikke meningen, at man skal være 25 år om at bygge samtlige de strækninger, hvor tunnelbanen skal gå. Man må begynde med én strækning, som så kan åbnes, når den er færdig. Det er den fulde udbygning

af tunnelbanen, som er beregnet til at vare 25 år, og det kan udmærket blive længere tid, for vi kan, efterhånden som Storkøbenhavn vokser, stadig væk komme ud for, at der skal bygges nye linjer.

Det ærede medlem hr. Aksel Larsen var også inde på en vurdering af, hvorvidt Store-Bæltsbroen eller Øresundsbroen burde have førsteprioritet. Hertil kan jeg kun sige, at det trafikøkonomiske udvalg jo i den 20 års plan, det udarbejdede for 5-6 år siden, opstillede den rækkefølge: tunnelbanen eller rettere Storkøbenhavns trafikproblemer har førsteprioritet, derefter kommer Store-Bæltsbroen og derefter Øresundsbroen. Det har været diskuteret og debatteret i det høje ting adskillige gange, og jeg har indtryk af — man må rette mig, hvis jeg tager fejl — at der var en overvejende stemning i folketinget for at følge denne prioritetsorden. Det kan godt være, at det ærede medlem hr. Aksel Larsen mener, at det kunne gå hurtigere med Øresundsbroen, når der ikke skal bruges så mange penge. Det er jo en kendsgerning, at det skal der ikke; hvis Sverige og Danmark bliver enige om at betale, bliver det i hvert fald betydeligt billigere end en Store-Bæltsbro. Men så længe jeg ikke har mærket, at der er en anden stemning i folketinget, må jeg altså fastholde den prioritetsorden, at Store-Bæltsbroen må gå først.

Men jeg vil da gerne sige her, at jeg mener, det er vigtigt, at begge forbindelser bliver færdige nogenlunde samtidig. Jeg tror nemlig, at disse forbindelser hører meget nøje sammen, og uanset om man vil bygge Øresundsbroen før Store-Bæltsbroen eller omvendt, vil der blive et meget stærkt pres dér, hvor man ikke har en fast forbindelse den dag, den ene er etableret. Derfor mener jeg faktisk, de bør bygges på en sådan måde, at de bliver færdige nogenlunde samtidig.

Med hensyn til spørgsmålet om en lufthavn på Saltholm vil jeg sige, at der sidder et udvalg, som arbejder med dette problem. Hvis man imidlertid skal ind på de planer, der bl. a. vil komme frem på Nordisk Råds møde i Reykjavik i næste måned, om at bygge lufthavnen på Saltholm med deltagelse fra Norge og Sverige, tror jeg, det vil trække længere ud med planerne om en Øresundsbro, for så vil det kræve så mange

[Ministeren for offentlige arbejder.]

og så lange forhandlinger, at den vil fortone sig noget ud i fremtiden. Men nu må vi se, hvordan det kommer til at forme sig på rådsmødet i Reykjavik.

Ja, det var de oplysninger, jeg gerne ville give om de specielle områder, der berører mit ministerium.

Peter Nielsen: Det ærede medlem hr. Henry Christensen har heroppefra udtalt, at jeg talte ubekymret om skatter. Det vil jeg gerne have lov at dementere. Der er vel ikke noget, der har bekymret mig så meget som kildeskatten. Men når jeg har talt om skatter i forbindelse med investeringerne, er det for at gøre opmærksom på, at vil man kræve alle disse samfundsgoder — og der har jo været et par af det ærede medlems partifæller, som har krævet endnu mere — må man også tage ansvaret, når de skal betales og skatterne skal opkræves. Har det ærede medlem hr. Henry Christensen andre veje at anvise, kan han trylle pengene frem?

Jeg har talt om, at der er visse ting, man kan låne til, f. eks. en Store-Bæltsbro. Man kan også tage lån til elkraftforsyningen, og dem kan man afdrage over driften, for det må elforbrugerne betale til sin tid. Men hvad angår de store krav om veje, skoler, sygehuse, sociale institutioner o. s. v., kan man lige så godt gøre befolkningen opmærksom på, at den kommer til at betale dem igennem skatterne. Det er ikke ubekymret tale, det er ærlig tale.

Henry Christensen: Jeg takker den højtærede økonomiminister for oplysningen om, at der naturligvis forelå et meget omfattende materiale som baggrund for vurderingen og opstillingen af den foreliggende investeringsplan. Jeg takker også, fordi økonomiministeren gav udtryk for sin villighed til at stille dette materiale til rådighed for folketinget i dets overvejelser vedrørende disse planer.

Jeg har peget på én fremgangsmåde, og andre har på tilsvarende måde peget på andre. Det må så blive folketinget, der skal overveje, hvilken fremgangsmåde der vil være den forstandigste. Jeg er glad for tilsagnet om, at vi kan få det fornødne materiale, og jeg mener, det er nødvedigt for folketinget at få den bedst mulige oriente-

ring og det bedst mulige grundlag for de beslutninger, der skal træffes på disse områder.

Man kunne komme dybt ind i en målsætningsdiskussion. Det skal jeg nu ikke gøre, for jeg mener ikke, at vi i dag har tilstrækkeligt grundlag for en vurdering. Vi kan have forskellige principielle synspunkter, og de er da også kommet frem i dag. Mig forekommer det at være tungtvejende, at ikke mindst uddannelsesinvesteringerne vil være kostbare at forsinke, for det er dem, der tager længst tid at få indhentet igen. Det er et principielt synspunkt, men det er en forudsætning for at kunne bedømme, hvordan det passer i denne forbindelse, at man ved, hvordan behovet er begrundet.

Jeg forstod, at det ærede medlem hr. Peter Nielsen følte sig lidt stødt over beskyldningen om ubekymrethed vedrørende skatter og ville slå fast, at en sådan ubekymrethed lå ham fjernt.

Den højtærede økonomiminister kom lidt ind på det samme problem. Jeg takker den højtærede minister, fordi han var så villig til at give råd om, hvad der var liberalt, og hvad der var antiliberalt, men jeg vil dog tro, at jeg vil gå andre steder for at få rådgivning netop på dette område. Jeg synes, det er en lidt kunstig skranke, ministeren stiller op mellem os — specielt det konservative folkeparti — for så vidt jeg har hørt, har der ikke været uenighed mellem nogen af os her i tinget i dag om nødvendigheden af investeringer for de kommende år i nogenlunde det omfang, der her er stillet op. Jeg vil snarere mene, at der har været en forbløffende enighed i vurderingen heraf.

Men der har været nogen diskussion om, hvem der skal løse nogle af opgaverne, og ikke mindst har der været diskussion om, hvordan betalingsgrundlaget skal tilvejebringes. Her har nogle af os stærkere fremdraget betydningen af, at vi over en bred front finder midler til at styrke den almindelige opsparing i samfundet, sådan at vi undgår i så udpræget grad at koncentrere kapitaldannelsen i Danmark hos staten, som det ellers vil gå, hvis der udelukkende skal finansieres gennem skatterne, sådan som man har foreslået. Den diskussion, der kan være os imellem her, er der ikke mulighed for at komme nærmere ind på nu.

[Henry Christensen.]

Det er her, de forskellige politiske synspunkter er kommet frem, og det kan være meget betydningsfuldt. Det var i forbindelse med denne diskussion, jeg pegede på afskrivningsreglerne. Men den højtærede økonomiminister gjorde mig endnu mere forskrækket her, for han talte om en generel sænkning af begunstigelsen ved afskrivningsreglerne, og det vil jo sige, at så gælder argumentet om, at der er mere eller mindre nyttige investeringer og afskrivninger, åbenbart ikke, for så rammes lige fuldt alle investeringer — også dem, den højtærede minister anerkender som meget nyttige og produktive.

Den højtærede minister anvendte det argument, at nu, da vi har høj beskæftigelse, skulle vi måske snarere gå ind for at begrænse investeringerne. Jeg har egentlig den modsatte opfattelse. Jeg mener nemlig, at når vi har udnyttet, hvad der er af arbejdskraftreserve i samfundet, er der behov for øget investering til fremskaffelse af et bedre produktionsapparat — det middel, der kan give os den forøgede produktivitet, som også skal hjælpe med til at klare de offentlige investeringer. Jeg kommer altså ud fra den højtærede økonomiministers præmisser til lige den modsatte konklusion, og det er måske her, vi finder den afgørende uenighed mellem os. Men det skal også tages med, hvis vi skal finde en samlet løsning af de foreliggende opgaver.

Jeg gentager betydningen af, at vi nu finder vej frem til — skal vi sige — at få hold på behandlingen af dette område her i folketinget. Jeg vil også understrege det værdifulde, der efter min mening ligger i, at der i det danske folketing er en så almindelig, bred forståelse for, at vi her må satse på fremtiden. Det er jo det, vi vil gøre, hvis vi nu sætter så langt stærkere ind på investeringsopgaverne end tidligere.

Jørgen Jensen: Også jeg takker den højtærede økonomiminister for tilsagnet om, at det vil være muligt langt grundigere at sætte sig ind i det udførlige materiale, der ligger bag disse mange interessante tal.

Den højtærede minister var inde på spørgsmålet om målsætning, og jeg synes, det var med rette, han fremhævede, at her kommer vi ind på politiske problemer, hvor

vi skal afveje det ene mod det andet. Det skuffede mig lidt at høre ministeren udtale, at vi fra konservativ side ikke havde givet grønt lys for løsning af de mange, øjensynlig store, fælles opgaver, som foreligger for det danske samfund. Jeg har en erindring om, at jeg i mit første indlæg netop sagde, at vi var klar til at tage medansvaret for mange af de fælles opgaver, som ganske åbenbart ligger foran os. Derimod ville vi ikke, sagde jeg, give grønt lys for en hvilken som helst stigning i den andel, de offentlige udgifter må udgøre af nationalindkomsten. Vi vil holde denne procentdel under meget skarp kontrol, og dette er vel udtryk for den politiske afvejning, som vi har fundet frem til.

Dernæst et par enkelte bemærkninger om afskrivningsreglerne. Jeg er 100 pct. enig i det ræsonnement og de betragtninger, som det ærede medlem hr. Henry Christensen fremkom med, også her i sidste omgang. Det er således for mig helt sagligt, at vi, når vi mangler arbejdskraft, skal klare vor produktion, vor produktionsstigning og højere produktivitet ikke ved den produktionsfaktor, som hedder arbejdskraft, men ved andre, herunder vel navnlig kapitalfaktoren. Så er det da, synes jeg, helt klart, at vi i endnu højere grad, end hvis der var et substitut, som hed arbejdskraft, må stimulere øgede investeringer og større kapitaldannelse i virksomhederne. Jeg vil i hvert fald hævde, at det er fuldt ud lige så sagligt at forfægte og fremføre dette standpunkt som det modsatte standpunkt, som den højtærede økonomiminister havde.

Jeg kunne ikke rigtig fra min plads høre — det er selvfølgelig min fejl — om den højtærede minister syntes, at det var urimeligt eller uredeligt fra industriens side at afvise debat om disse regler. Jeg håber da, at den højtærede minister sagde, at det var urimeligt. Ministeren synes jo altså, at det er meget rimeligt i denne situation at sige, at vi skal ikke komme til at snakke om eller gøre noget dubiøst på disse meget vigtige områder.

Endelig min sidste bemærkning. Jeg gad nok se et bedre materiale, et fyldigt materiale eller blot et materiale, hvorigennem det kunne påvises, at der er sket mange fejlinvesteringer som følge af disse liberale afskrivningsregler og denne gode og udmær-

[Jørgen Jensen.]

kede adgang til at henlægge til investeringsfunds. Jeg har aldrig set tegn derpå. Jeg har hvert eneste år omkring nytår set, at nu anskaffer den og den direktør sig et stort automobil, men det er min overbevisning og mit skøn, at dette betyder så uendelig lidt. Jeg har set et enkelt eksempel på, at også en større industrimand har sagt, at der burde måske på det ene eller det andet område gøres lidt i så henseende, men jeg kan da forsikre den højtærede økonomiminister om, at så at sige hele industrien, i hvert fald den del af den, der tæller, virkelig ud fra saglige synspunkter synes, at det ville være urimeligt og forkert at rokke ved disse regler.

Baunsgaard: Jeg vil da gerne som svar på det, som den højtærede økonomiminister før sagde, erklære mig enig i, at den nuværende fordelingsnøgle i anvendelsen af de økonomiske midler ikke skal være uforanderlig. Det gælder både i forholdet mellem de offentlige og de private investeringer og mellem det offentlige og det private driftsforbrug. Det er indlysende, at man ikke i et samfund, der er inde i en så voldsom strukturel ændring som det danske, kan fastholde en én gang opnået fordelingsnøgle.

Det gælder selvsagt også spørgsmålet om afskrivninger, hvor jeg ikke kan andet end være enig med den højtærede økonomiminister i, at det selvfølgelig må med i en samlet vurdering. Jeg advarer blot imod at tro på, at vi ved forudfattede politiske beslutninger kan dirigere investeringerne nøjagtigt derhen, hvor vi ønsker det. Jeg er imidlertid villig til en drøftelse af, om det eksempelvis er lige rimeligt at opretholde de samme gunstige afskrivningsregler i varelagre som i investeringer, der kan fremme en fremtidig produktivitet. Det er klart ting, der må med i en drøftelse.

Den højtærede trafikminister var inde på spørgsmålet om, at den voksende bilpark stiller krav, også om kommunale veje. Det er da rigtigt og helt indlysende, at det må den gøre. Jeg ville blot, hvis den højtærede trafikminister havde været her, have mindet om, at heller ikke her kan det nytte at lade fordelingsnøglen være én gang given. Det kan jo godt være, at man her må ind i en prioritering. Jeg må indrømme, at det har overrasket mig at se — efter at man har

taget nogle af vejanlæggene fra de kommunale myndigheder for at gøre dem til 100 pct. statsopgaver — at de kommunale vejjudgifter alligevel stiger, og at statens refusion til kommunerne stiger ikke ubetragteligt. Det er den slags ting, som jeg synes må med. Det kan nemlig godt være, at vi er ved at være inde i en periode, hvor anlæg af motorveje må have en større prioritet end i dag over for de kommunale veje. Det var kun det, jeg ville have sagt med mine bemærkninger før om også at tage det med i vurderingen. Jeg møder ikke med en forudfattet mening om, hvad resultatet skal være, men vil selvsagt være modtagelig for yderligere dokumentation og argumentation.

En bemærkning vil jeg gerne gøre til den højtærede trafikminister, som svarede det ærede medlem hr. Aksel Larsen, idet han sagde, at når man skulle anlægge en tunnelbane, kunne det selvfølgelig ikke være meningen, at man skulle vente på, at det var færdigt alt sammen, og at intet måtte tages i brug, før det hele var færdigt. Kunne den højtærede trafikminister ikke forsøge at lade det synspunkt vinde større indpas i spørgsmålet vedrørende de igangværende S-baner i København?

Aksel Larsen: Jeg har nu ikke så meget at bebrejde den højtærede minister for offentlige arbejder vedrørende vejene. Efter det, jeg fik ud af hans svar, forekom det mig, at hans svar åbnede en mulighed for, at der vil blive foretaget forandringer med hensyn til anvendelsen af de midler, der bruges til vejbygning, således at udbygning af det sekundære vejnet ikke sker i samme udstrækning som nu, men at der bliver anvendt en forholdsvis større del af midlerne til det mere nødvendige vejnet. Hvis det er tilfældet, så går det jo i den retning, jeg synes det bør gå.

Det gør det åbenbart også, hvis jeg skal tro ministerens udtalelse vedrørende Salling-sundbroen. Man kan kun beklage, at hele kommissionsarbejdet — undskyld, jeg siger det — har forsinket påbegyndelsen af denne bro med 20-30 år. Men der må efter det, der nu er sagt, være håb om, at den kommer.

Hvad tunnelbanen angår, vil jeg tillade mig at give ministeren et råd, nemlig at det ikke altid vil være rigtigt at afvente

[Aksel Larsen.]

fuldkommen enighed eller meget bred enighed mellem folketingets partier, før man kommer med et ministerielt initiativ i folketinget. Jeg tror, at det, sådan som denne sag er trukket i langdrag, kunne have betalt sig, om ministeren var kommet med et definitivt forslag og så havde set at få det ført igennem eventuelt i ændret skikkelse af folketinget, men få det ført igennem som lov. Jeg er ganske enig i, det er den mest påtrængende trafikopgave, vi skal have løst herhjemme.

Hvad tidsfristen de 25 år eller noget kortere angår, kan jeg kun sige: lad os dog nu så snart som muligt i løbet af en overskuelig årrække få bygget de nødvendige tunnelbanelinjer og indrette os på, at ikke hele hovedstadens trafik skal ske i tunnelbaner. Der er dog endnu dele af det, vi må kalde hovedstaden, hvor banerne må kunne gå oven på jorden som fortsatte S-baner, og derfor er det altså det egentlige tunnelbanenet, jeg mener man må kunne gøre færdig med de nødvendige linjer på en årrække, der højst kan blive halvdelen af de 25 år.

Det, jeg har sagt her om tunnelbanen og ministerens ønske om at sikre sig forhåndstilslutning fra folketinget gennem forhandlinger med partierne, kan jeg også sige med hensyn til de store broer. Jeg ved ikke, om folketinget i givet fald ville fastholde den opfattelse, at Store-Bæltsbroen skal bygges før Øresundsbroen. Jeg er af den opfattelse, at erhvervsøkonomisk for dette land såvel som for Sverige vil Øresundsforbindelsen have en kolossal stor betydning, og i sammenligning hermed må Store-Bæltsforbindelsens betydning blive mindre. Det, jeg har talt for, er dog mere, at der ganske åbenbart vil være ikke alene vanskeligheder med at skaffe midlerne til investering i en Store-Bæltsbro så hurtigt som ønskeligt, men at der også synes at være større tekniske vanskeligheder dér end mellem København og Malmø. Jeg har endvidere sagt, at da det er sådan, at man, uden at staten skal investere 5 øre, kan bygge forbindelsen København-Malmø, og da de tekniske forberedelser er så vidt fremskredne, at man forholdsvis hurtigt må kunne gå i gang, så taler alt for ikke at nøle her.

Ministeren mener, at det kan være farligt at få den ene af disse forbindelser færdig før den anden, for så bliver der et kolossalt pres på den anden side. Jeg tror ikke på det. Jeg tror i den henseende, at den største flaskehals vil opstå ved Øresund. Tænk, hvis man fik Store-Bæltsbroen før en Øresundsforbindelse. Vesterud og sønderud fra Sjælland er der særdeles rige muligheder for færgeforbindelser, så det nok ville gå. Dermed være ikke sagt, at vi ikke skal have en Store-Bæltsbro. Jeg gør kun opmærksom på, at jeg deler ikke de betænkeligheder, ministeren her giver udtryk for.

Jeg kan slet ikke forstå det argument, at hvis Nordisk Råd nu udtaler sig til fordel for en skandinavisk storflyveplads på Saltholm, så vil det tage lang tid, før vi kan gå i gang med Øresundsbroen. Nej, så tvinges vi til at gå i gang med den ret hurtigt. Efter alt, hvad luftfartssagkyndige siger, bliver det helt galt, hvis vi ikke har denne storlufthavn inden 10 år, og så kan det jo ikke nytte, at vi af hensyn til en sådan storlufthavn udsætter bygningen af Øresundsforbindelsen, som i øvrigt, hvad linjeføringen angår, kan anlægges, uden at det på nogen som helst måde kommer til at foregribe nogen planer, der måtte blive udarbejdet vedrørende en storflyveplads på Saltholm.

Rimstad: Den højtærede økonomiminister kom med den bemærkning til mig, at min formodning om, hvad der var hans målsetting: gerne at ville investere det mest mulige, ikke var rigtig. Jeg vil dertil sige, at det tager jeg naturligvis til efterretning. Men når ministeren så tilføjer, at den bemærkning fra min side var løsagtig, vil jeg gerne sige, at det må bero på en misforståelse. For når jeg har fået den opfattelse, skyldes det skam ministerens egen redegørelse, hvori han fremsætter sine investeringsønsker — hvis jeg kan udtrykke mig sådan; jeg kunne måske bedre sige investeringskrav — i en meget imperativ form. Jeg måtte altså gå ud fra, at det er noget — jeg brugte vist selv ordet — som skal tvinges igennem, og den bemærkning, ministeren kom med i sit andet indlæg, kunne også nok tyde noget derpå.

Ministeren sagde, at han var helt klar

[Rimstad.]

over, og det bør alle være, at statens andel i den samlede nationalindkomst vil stadig vokse. Dertil er det, jeg blot siger: ja men det kommer an på, om den kan. Vi skal først og fremmest sørge for, at den produktion, som vi alle lever af, bliver lagt rigtigt til rette og får de rigtige vilkår.

Skal vi endelig tale om løsagtige bemærkninger, synes jeg, at den karakteristisk kunne man i langt højere grad give den bemærkning, ministeren kom med om, at der bag afskrivningsreglerne foregik et eller andet, jeg ved ikke, hvad det var. Den bemærkning kan dansk industri i hvert fald ikke affinde sig med uden en nærmere forklaring. Det må bero på ukendskab til forholdene, når man kan komme med en sådan bemærkning. Den, der garanterer, at det går rigtigt til, er den statsautoriserede revisor. Jeg vil gerne se det firma af betydning, som tør vove at foretage sig noget som helst af den ene eller den anden art med hensyn til afskrivningsreglerne uden at have sin revisor med. Det vil simpelt hen ikke være muligt, om også viljen skulle være der, hvad den ikke er, i hvert fald ikke i de mange tilfælde, hvor jeg kender til tingene. Jeg vil gerne spørge den højtærede økonomiminister, om han vil uddybe den bemærkning, hvad han egentlig mente med, at der foregik noget bag ved afskrivningsreglerne, som ikke var rigtigt. Hvis han mener, at det ikke er politisk rigtigt, er det naturligvis i orden, men det blev ikke sagt. Hvis han mener, der foregår uregelmæssigheder, vil vi gerne have at vide, hvad det er for nogen.

(Kort bemærkning).

Horn: Hvis jeg forstod det ærede medlem hr. Aksel Larsen rigtigt, gav han udtryk for det synspunkt, som man også kan møde nu og da rundt om hos befolkningen, at staten uden at investere kunne få bygget de store anlæg, som der er tale om. Det har ikke noget med virkeligheden at gøre. Det er rigtigt, at staten måske kunne træffe aftale med nogle firmaer, danske eller udenlandske, om at bygge disse anlæg og påtage sig finansieringen, men de har ikke nogen kunstige penge; forrentning og afskrivning af dem skal klares af de danske skatteydere.

Det må man ikke glemme, det er ikke så enkelt, som man tror. Det var den ene ting, jeg gerne ville sige.

Den anden er, at der her er gjort nogle bemærkninger om tunnelbaner og jaget på, for at der skulle ske noget. Jeg vil være enig med den højtærede minister for offentlige arbejder i, at når der er nedsat to udvalg, hvoraf det ene har afgivet betænkning for nogle dage siden om de tekniske muligheder, og det udvalg, som jeg har den ære at være formand for, det finansielle, afgiver beretning på torsdag, er det rimeligt, at ministeren afventer disse to indstillinger, inden han foretager sig noget. Jeg kunne måske tilføje, at den beretning, som udvalget afgiver, selv om den desværre ikke indeholder noget om, at kommuner og staten er enige med hensyn til udgifternes fordeling, dog skulle kunne danne basis for, at ministeren kan fremsætte et forslag. Det ville man måske nødtigt, hvis man så skulle i gang med at søge dispensation fra den aftale, vi har om den 15. marts, men hvis der er så stor interesse for det, som der her er givet udtryk for, skulle den mulighed også være til stede.

(Kort bemærkning).

Aksel Larsen: Det ærede medlem hr. Horn har dels misforstået mig, dels ikke hørt, hvad jeg sagde. Jeg har ikke på nogen måde sagt, at de store anlæg, det drejer sig om — jeg forstår, det er tunnelbanen og Store-Bæltbroen og Øresundsforbindelsen — kan man få, uden at det skal koste staten noget. Det har jeg slet ikke sagt. Jeg har sagt, at hvad Øresundsforbindelsen angår, er der en mulighed for at få den bygget, uden at staten behøver at investere noget og betale noget, idet man til en sådan forbindelse godt kan forsvare at låne de fornødne penge andre steder og derpå afbetale ved hjælp af broafgifter fra dem, der skal passere broen. Det er dog formodentlig ikke staten som sådan, der skal passere broen, så det bliver ikke staten, der skal betale. Man behøver altså ikke f. eks. at udskrive skatter for at finansiere bygningen af en Øresundsforbindelse. Det var kun den, jeg talte om i denne forbindelse, og planerne for den kender jeg, og dem kender det ærede medlem hr. Horn også.

Økonomiministeren (Henry Grünbaum): Jeg har kun få bemærkninger, først til det ærede medlem hr. Jørgen Jensen. Jeg opfattede i hvert fald det ærede medlems bemærkninger i det første indlæg således, at det konservative parti ikke ville give grønt lys for, at de offentlige udgifter skulle udgøre en stigende andel af nationalindkomsten. Nu blev det altså rettet til grønt lys for enhver stigning i andel af nationalindkomsten. Det er altså lidt bedre, men jeg tror, det er urealistisk at antage, at vi kan løse de mange opgaver, som også de konservative under valgkampen og senere har været med til at bære frem som krav til det offentlige, uden at der sker en stigning i den andel, som de offentlige udgifter vil udgøre af nationalindkomsten i de kommende år, og det er urealistisk at lægge sig for hårdt på, at denne andel ikke må stige. Jeg opfatter det altså på den måde, at det gør man så heller ikke fra det konservative folkepartis side.

Det er ret vigtigt, synes jeg, at understrege over for befolkningen netop i dag også det, som den ærede ordfører for socialdemokratiet, det ærede medlem hr. Peter Nielsen, sagde: at vi ikke kan løse alle disse opgaver gratis. Det koster noget. Vi må sige sandheden til befolkningen: at vi ikke kan opnå den ønskede fremgang i social standard og heller ikke i produktionsmæssig udvikling, hvis vi ikke løser disse fælles opgaver. Vi kan ikke blive ved med at diskutere abstrakt, diskutere om liberalisme og socialisme. Dette er konkret, det er spørgsmålet om, i hvilket omfang vi skal forøge de offentlige udgifter, på hvilke punkter vi skal sætte ind for at fremme erhvervslivets udvikling og for at fremme de enkelte menneskers udvikling, trykthed, undervisning o.s.v. Det er rent konkrete opgaver, vi står over for. Jeg synes, man skulle diskutere dem konkret, og om det er hensigtsmæssigt at løse opgaverne ad privat vej eller offentlig vej. Hvis man gør det, vil man sikkert nå til, at det i langt højere grad, end man hidtil har antaget, er det mest hensigtsmæssige at løse en række af disse opgaver ad offentlig vej. Det er den problemstilling, vi står over for i dag. Det er en problemstilling, som genfindes i alle de vestlige lande. Det skal vi sige klart og tydeligt til befolkningen og holde op med denne fordummende skatte-

diskussion, som er negativ, og i stedet for prøve på at få diskussionen over på, hvilke opgaver vi skal løse. Det er i hvert fald det, jeg har ønsket med det arbejde, der fra min side er nedlagt i redegørelsen: at få diskussionen drejet over på spørgsmålet om opgaverne.

Så vil jeg gerne sige lidt om spørgsmålet vedrørende afskrivningsreglerne. Denne debat skulle jo nødvendigvis blive en afskrivningsdebat; det ligger lidt uden for emnet, selv om det har berøring med det, det indrømmer jeg.

Jeg vil gerne sige, at det er ikke rigtigt, at det i en situation som den nuværende, hvor der er mangel på arbejdskraft, skulle være mere nødvendigt med disse afskrivningsregler end i en situation, hvor man ikke havde denne mangel på arbejdskraft. Det er ikke rigtigt. Det rigtige er, at det i en situation som den nuværende med mangel på arbejdskraft er mere nødvendigt at investere, men det er skam noget helt andet. Det er mere nødvendigt at investere, fordi man skal substituere arbejdskraft med kapital. Det er helt rigtigt. Det er nødvendigt i dag at investere, men det er ikke det, diskussionen står om. Den står om, hvorvidt det er nødvendigt i denne situation, hvor enhver erhvervsdrivende selv kan se, at det er nødvendigt at investere og selv har motivet til at investere, oven på dette motiv at lægge et skattemæssigt motiv. Det er det, der er spørgsmålet i dag, og efter min opfattelse er det ikke nødvendigt. Det var nødvendigt i 1955-56-57, fordi kapaciteten simpelt hen var for ringe i danske erhvervsvirksomheder. De kunne slet ikke beskæftige arbejdskraften, og man kunne ligesom ikke komme i gang; man havde haft importregulering og alt det. Det var absolut nødvendigt, at der kom et særligt incitament for at sætte sving i det. Sådan har afskrivningsreglerne virket og de har været meget, meget nyttige. Men spørgsmålet, som er rejst i dag, er, om de stadig væk er nødvendige. Jeg synes ikke, jeg vil gøre det til det helt store. Det er kun en detalje i hele den økonomiske politik, måske endda en lille detalje, men en detalje, som nok er værd at diskutere. Jeg synes ikke, man skal afvise, ja, man kan ikke afvise at diskutere dette problem. Det er et problem også for skatteyderne. Vi må heller

[Økonomiministeren.]

ikke glemme den side af sagen, selv om jeg hellere ville tale om den anden.

Ministeren for offentlige arbejder (Lindberg): Jeg vil gerne sådan spagfærdigt sige til det ærede medlem hr. Baunsgaard, at egentlig undrer man sig over, at det ærede medlem for så kort tid siden har været medlem af regeringen. Men somme tider glemmer man hurtigt.

Når det ærede medlem nu udtrykker sin forbavselse over, at de kommunale vejudgifter er steget så stærkt, så ved det ærede medlem jo godt, at det har sin særlige årsag, idet vi som en kriseforanstaltning for to år siden reducerede kommunernes vejudgifter temmelig eftertrykkeligt. Men ved en sådan engangsforanstaltning sparer man i og for sig ikke de penge, man regner med; man opstemmer blot de behov, der er, og det er årsagen til, at vejudgifterne for kommunernes vedkommende er steget så stærkt. Altså indirekte er det folketingets skyld, at det er gået sådan.

Må jeg så sige til det ærede medlem hr. Baunsgaard, at jeg synes også, det lød lidt stærkt, ligesom en bebrejdelse mod mig, at man ikke for S-banernes vedkommende havde fulgt det princip, som jeg mener man bør følge for tunnelbanerne, altså at gøre én strækning færdig ad gangen. Det ærede medlem har jo ikke været medlem af tinget lige så længe som jeg, ellers ville han vide, at jeg netop for 7-8 år siden gik ind for det princip, men blev afvist i folketinget. Da jeg så fremsatte lovforslaget om de 3 S-banestrækninger, sagde jeg, at jeg ville sætte meget pris på, om man i folketinget kunne nå frem til en prioritetsorden, sådan at man byggede én strækning ad gangen, for det var rationelt rigtigt. Hvad sagde folketinget? Nej tak, vi vasker vore hænder og overlader det til ministeren. Vi forlanger, at de tre baner bliver bygget nogenlunde sideordnet. Derfor synes jeg ikke, at dette spørgsmål har nogen særlig adresse til mig. Jeg mener, at vi nu må

prøve på for S-banernes vedkommende alligevel at bygge dem én ad gangen. Det, der er sket indtil nu med ekspropriationer o. s. v., har været rigtigt — det har jeg tidligere sagt her — så ved kommunerne, hvor de er henne, men vi må satse på at koncentrere os om én strækning ad gangen, for det er rationelt rigtigt at gøre det på den måde, sådan at man får den i brug.

Må jeg så sige til det ærede medlem hr. Aksel Larsen med hensyn til spørgsmålet om tunnelbanen, at jeg ved, at det ærede medlem ikke var med, da vi i sin tid behandlede dette spørgsmål her i det høje ting, ellers ville det ærede medlem også have opdaget, at det ikke var muligt i folketingsudvalget at nå frem til enighed, og at det oven i købet var sådan, at der var megen uenighed i tinget også inden for de enkelte grupper, og det var jo udgangspunktet for det udvalg, der nu er nedsat. Jeg havde det håb, at man i et sådant udvalg bedre kunne snakke sig til rette, når man fik samlet teknikere, folketingsrepræsentanter og kommunale repræsentanter. Der er meget, der ser ud til, at det også mislykkes nu. Så er det klart, at så må jeg komme med et forslag, men det ærede medlem skal ikke tro, at et sådant forslag vil få en glat gang gennem det høje ting. Jeg ved, at der er meget delte meninger, både om hvor meget der skal betales fra statens og fra kommunernes side, og om hvorvidt det i det hele taget er en opgave, staten skal være med i. Det er ikke så lige at løbe til. Men må jeg så gøre opmærksom på — og det gælder også det forrige spørgsmål om S-banerne — at én ting er, hvad man vedtager her i folketinget, noget andet er, i hvilket tempo vi kan få den arbejdskraft, vi skal bruge — her tænker jeg først og fremmest på teknikere — ligesom det er et spørgsmål, hvor hurtigt jeg kan få nogle penge til at udføre de opgaver for, som folketinget vedtager at få udført, og jeg har igennem de senere år befundet mig i den situation, at jeg slet ikke har fået de penge, jeg har ønsket, og som jeg

[Ministeren for offentlige arbejder.]

mente det var rimeligt og rigtigt at bruge. Det var ud fra de betragtninger, at man var nødt til at spare.

Endelig til det ærede medlem hr. Aksel Larsen vedrørende broerne. Nu mener det ærede medlem, at det er så ligetil; man kan begynde på Øresundsbroen i morgen, for dér er alt i orden. For det første er det jo to regeringer, der skal være enige, og jeg har indtryk af, at der er meget delte meninger i Sverige om linjeføringen. Jeg ved, at man har vedtaget enstemmigt i den svenske rigsdag for en måneds tid siden, at man ikke vil træffe beslutning i dette spørgsmål, før undersøgelserne er færdige, og disse undersøgelser er efter teknikernes opfattelse ikke færdige før om 1 år. Så hjælper det ikke meget, at et folketingsmedlem, det ærede medlem hr. Aksel Larsen, mener, at det kan vi begynde på omgående — sådan ligger tingene ikke. Jeg mener, at der i folketinget er givet så stærkt udtryk for, at Store-Bæltsforbindelsen bør komme først, at jeg ikke kan tjene det ærede medlem i at følge ham, før han kan få tilslutning fra et flertal i tinget til en sådan prioritetsændring.

(Kort bemærkning).

Henry Christensen: Jeg lagde nu godt mærke til, at den højtærede økonomiminister ville gøre afskrivningsreglerne til en detalje, oven i købet en lille detalje. Jeg vil nu advare ham imod at gøre problemet så lille, at det kan blive ligegyldigt, hvordan det løses.

Jeg lagde også mærke til, at den højtærede minister erkendte, at under mangel på arbejdskraft er investeringer mere nødvendige i erhvervslivet, end de ellers ville være; men, højtærede minister, hvis man nu forringer afskrivningsreglerne, hvad betyder det så? Så betyder det, at virkningerne bliver, at man fører en del af den kapital, virksomhederne ellers ville have til rådighed for deres investeringer, over i statskassen. Det gør det ikke muligt for virksomhederne at øge investeringerne; det får den modsatte virkning, og derfor tror jeg, ministeren skal lægge sine planer væk hurtigst muligt — af mange grunde.

Dernæst talte den højtærede minister meget kritisk til os om, at det var opgaverne, man skulle diskutere i stedet for denne fordummende skattediskussion. Jeg har indtryk af, at man her i tinget, og bl. a. ordførerne, har været meget villig til at diskutere opgaverne; vi har måske afstået fra at gå mere i detaljer og begrundet dette med, at vi endnu ikke har de fornødne forudsætninger, oplysninger, til en sådan diskussion. Jeg har forstået, at sådant materiale under en eller anden form vil blive tilvejebragt, og når det er sket, tror jeg, at der vil være megen villighed til at fortsætte denne drøftelse. Derfor kan jeg ikke forstå kritikken.

Og så blot den bemærkning: ministeren kalder det en fordummende skattediskussion; men jeg tror, han må erkende, at skatterne allerede har en så voldsom indflydelse på det økonomiske liv, at det ville være helt letsindigt at se væk fra disse virkninger, og at mulighederne for en løsning af de store opgaver, samfundet har fremover, er afhængige af, at man også vil være villig til at drøfte de forskellige muligheder — og gøre det mere fordomsfrit, end jeg har indtryk af at både det ærede medlem hr. Peter Nielsen og den højtærede økonomiminister er parat til — for at tilvejebringe de midler, der skal gøre det muligt at løse opgaverne. Jeg tror, at dette hverken er fordummende eller letsindigt, men simpelt hen nødvendigt.

(Kort bemærkning).

Rimstad: Da den højtærede økonomiminister svarede på ordførernes indlæg, sagde han om afskrivningsreglerne, at der foregik noget bag disse afskrivningsregler, som han ikke kunne acceptere — jeg tror, at bemærkningen faldt sådan. Jeg spurgte derefter økonomiministeren, om han ville gøre nærmere rede for, hvad han mente hermed, for vi kunne fra industriens side ikke være tjent med, at det bliver opfattet således, at der foregår uregelmæssigheder. Hvis det var noget politisk, der blev hentydet til, var sagen i orden — sagde jeg; men hvis der er tale om uregelmæssigheder, må vi have at vide, hvad det er. Jeg vil gerne opfordre den højtærede økonomiminister til at besvare mit spørgsmål.

(Kort bemærkning).

Baunsgaard: Den højtærede trafikminister syntes ikke at kunne mærke, at jeg kunne huske, at jeg havde været minister indtil for kort tid siden, på grund af mine udtalelser om forholdet mellem de store statsvejarbejder og tilskuddene til de kommunale vejarbejder. Det er jeg selvsagt ked af. Nu håber jeg ikke, det skal tages som et udtryk for, at den højtærede trafikminister har siddet som minister for længe, at han ikke har fantasi til at forestille sig, at når en 1-årig periode er for kort, så har man kun at lade det urigtige fortsætte i stedet for at gøre perioden, hvor man begrænser det, længere. Det kunne jo være en udvej — og jeg tror den rigtige udvej.

Den højtærede trafikminister tog det som en personlig bebrejdelse, at jeg opfordrede ham til at støtte tanken om at gøre den ene S-bane færdig, før man begyndte på de to andre. Jeg kan da ikke se, at det at appellere til bistand fra ministeren er en bebrejdelse. Det gør mig frygtelig bange, for jeg ville egentlig så gerne appellere til de gode sider i den højtærede minister.

Ministeren for offentlige arbejder (Lindberg): Det ærede medlem hr. Baunsgaard bør jo vide, at man ikke altid behøver at gå af som minister, fordi man mangler fantasi — der kan være andre årsager.

Hvad angår spørgsmålet om vejjudgifterne, synes jeg, at jeg pegede på noget centralt vedrørende amternes og kommunernes vejjudgifter i mit første indlæg i dag, idet jeg sagde, at jeg synes, det var rimeligere, om man tilrettelagde en ordning, hvorefter kommunerne fik flere midler at råde over, så at de selv kunne tilrettelægge arbejdet, uden at der var en automatisk refusionsordning. Det tror jeg er en central løsning af problemet, der vil gavne både kommunerne og staten; så har man ikke det, som vi har i øjeblikket, at vi ikke kender udgifterne. Det kan ikke nytte noget, at vi vil prøve at skære ned for det finansår, vi nu går i møde, for det er det finansår, der er gået, vi skal betale efter. Det er en sådan konstruktiv løsning som den af mig nævnte, jeg synes der er fantasi i, og som jeg vil anbefale at man prøver at fremme.

Økonomiministeren (Henry Grünbaum): Må jeg sige til det ærede medlem hr. Henry Christensen, at bemærkningen „fordummende skattepolitik“ i hvert fald ikke går på den debat, der har været ført her i dag — hvis det kan være en trøst.

Det er jo rigtigt — det synes jeg i alt fald — at der er en tendens til at diskutere skatter i højere grad end opgaver; men det har jeg sagt tilstrækkeligt om, så det vil jeg ikke fortsætte med.

Jeg er helt enig i, at skatternes fordeling er et ganske vigtigt problem, og det er også meget vigtigt, hvilke skatter vi opkræver. Det er heller ikke det, jeg har sigtet på — og det tror jeg også det ærede medlem hr. Henry Christensen er helt klar over.

Hvad angår spørgsmålet om afskrivningsreglerne, blev jeg stillet over for det spørgsmål, hvad jeg mente med, at der foregik noget bag afskrivningsreglerne. Jeg ved ikke, om jeg har sagt det; jeg kan ikke huske, at jeg har brugt lige netop det udtryk, at der foregik noget bag afskrivningsreglerne. Jeg mener, at afskrivningsreglerne formentlig er for gunstige; jeg har ikke sagt andet, end at jeg syntes, man måtte tage problemet op til drøftelse, og at min egen fornemmelse var, at reglerne var for gunstige under den nuværende situation; jeg vil gerne fastholde, at det er min fornemmelse, at de er gunstigere, end de behøver at være, og at de derved kommer til at belaste andre skatteydere. Det kan ikke være rimeligt i den situation, vi er i. Industrien bør kunne klare sig selv med normale afskrivninger. Der er jo ikke tale om, at industrien ingen afskrivning skal have. Den måde, som direktør Thygesen lagde sagen frem på i sin udtalelse fra Industrirådet, var meningsløs. Selvfølgelig skal normale afskrivninger indgå i driftsomkostningerne og er dermed skattefri; det er der ingen grund til at diskutere. Der er kun grund til at diskutere det, der ligger ud over det normale, og den begunstigelse, der ligger i det. Hvis der ikke lå nogen begunstigelse deri, hvorfor skulle man så blive så rasende, når man siger noget om det? Alene deri ligger jo, at der er en begunstigelse. Det et fjollet at hævde over for offentligheden, at der ingen begunstigelse er. Der er en begunstigelse deri, og man kan diskutere, om denne

[Økonomiministeren.]

begunstigelse er rimelig. Det er det, jeg har sat et spørgsmålstejn ved.

Der sker så yderligere det, at disse gunstige regler fører til fejlinvesteringer; i mange virksomheder virker reglerne sikkert fortræffeligt, helt fortræffeligt, men i andre virksomheder fører de i høj grad til fejlinvesteringer. Det kan man naturligvis gå op her og benægte fra anden side, men med det kendskab, jeg har til tingene, og med de udtalelser, jeg har fået — men som jeg naturligvis ikke vil gengive her — også fra de store industridrivende, er der for mig ikke et øjeblik nogen tvivl om, at der i et vist, ikke ubetydeligt omfang foregår fejlinvesteringer. Som følge af at man vil benytte den adgang, man her har til i givne situationer at slippe billigere i skat, foretager man investeringer, man ellers ikke ville foretage, og som altså ikke er helt gode, ikke helt økonomiske, hvis man skulle have disponeret ud fra de almindelige økonomiske vilkår i det almindelige frie marked. Om det er fornuftigt, må man vel have lov til at sætte et spørgsmålstejn ved i den nuværende situation. Men der er jo ikke tale om, at jeg har sigtet på noget som helst kriminelt; jeg siger blot, at spørgsmålet må tages op som led i den kommende drøftelse af de økonomiske problemer, sådan som de foreligger i øjeblikket.

Jeg tror også, at tanken om muligvis at gøre afskrivningsreglerne variable vel også er en drøftelse værd. Det problem har jeg ikke taget stilling til. Det er muligt, at det ikke kan praktiseres, at det i virkeligheden ikke kan fungere. Men hvorfor vil man her indføre det samme, som vi kender fra andre områder: en ny hellig ko i dansk økonomisk politik, et nyt økonomisk middel eller et gammelt økonomisk middel, som ikke må røres? Koen skal have lov til at græsse i fred; der er ingen, der må genere hende. Den slags er der for meget af i den økonomiske politik. Det kan jo ikke nytte, at man ikke må benytte de økonomiske midler, der findes. Derfor er det et spørgsmål, om man ikke trods alt bør tage spørgsmålet om afskrivningsreglerne op til en fornuftig drøftelse og så se, om man ikke kunne finde frem til de områder inden for afskrivningsreglernes virke, hvor der virkelig er grund

til at sætte ned — jeg siger ikke, der skal sættes ned over det hele.

(Kort bemærkning).

Henry Christensen: Jeg mener ikke, tidspunktet er inde til at gå ind i en debat om afskrivningsreglerne. Jeg vil bare give den højtærede økonomiminister en stilfærdig advarsel mod som landets økonomiminister at gå i spidsen for en diskussion, der kan komme de hidtidige afskrivningsregler betydeligt til skade. Jeg har vel nok tit hørt socialdemokrater fortælle, hvor glade de har været for afskrivningsreglerne, også ved sidste valg. Nu skal vi altså se en socialdemokratisk økonomiminister gå i spidsen og lægge to tanker frem, enten en generel sænkning af afskrivningsprocenten eller også en differentiering, en udvanding af nogen af reglerne.

Virkingen af afskrivningsreglerne er vel først og fremmest den, at i det omfang, de virker ud over, hvad man kan sige følger af driften, vil de i høj grad være med til at fritage en form for opsparing for beskatning. Jeg troede egentlig, at der var bred tilslutning til en skattepolitik, der gik i den retning, at vi netop i stigende omfang fritog opsparing for beskatning. Vi kan efter mit skøn endda fornuftigvis udvide virkningerne af afskrivningsreglerne og reglerne om investeringsfonds, så denne opsparing for at opnå disse virkninger ikke så ubetinget knyttes til opsparing i virksomheden selv. Det betyder, at så kommer i endnu højere grad økonomiske betragtninger ind. Men at forringe vilkårene for opsparing i samfundet i øjeblikket kan ikke være nogen fornuftig politik. Det er i hvert fald ingen liberal politik.

(Kort bemærkning).

Jørgen Jensen: Jeg vil da ikke håbe, den højtærede økonomiminister synes, jeg har været rasende, når jeg har diskuteret disse problemer, og mig bekendt er der heller ikke andre, der har været det.

Vedrørende begunstigelse i forbindelse med afskrivningsregler er der tale om dette, at i selve investeringsøjeblikket, i selve planlægningsøjeblikket, fritages en virk-

[Jørgen Jensen.]

somhed for en vis risiko, og det kan da i høj grad virke investeringsinciterende. Desuden har virksomheden skattekredit, det vil kort sagt sige, at man begunstiges ved at spare renten på skatten.

Til sidst dette, og det var egentlig det, der førte mig op på talerstolen igen: er der andre medlemmer af den høje regering, der ligesom den højtærede økonomiminister mener, at disse regler er for gunstige? Er in casu den højtærede statsminister og den højtærede finansminister af samme mening som den højtærede økonomiminister?

(Kort bemærkning).

Rimstad: Jeg takker den højtærede økonomiminister for hans svar på mit spørgsmål til ham. Det klarede begreberne, i hvert fald så meget som jeg behøver at få dem klaret.

Med hensyn til selve afskrivningsreglerne skal jeg blot sige, at den højtærede ministers opfattelse af disse reglers fremtid deles naturligvis slet ikke af mit parti. Vi er helt uenige i de betragtninger, der har været gjort vedrørende betimeligheden af at ændre afskrivningsreglerne.

Hermed sluttede forhandlingen.

Første næstformand (From): Der er ikke mere på dagsordenen.

Medlem af folketinget Dupont har meddelt mig, at han ønsker til undervisningsministeren at stille følgende spørgsmål:

„Med hvilken begrundelse har undervisningsministeriet ved cirkulære af 13. juli 1964 udvidet skolekommissionernes, i København skolenævnenes, beføjelser vedrørende indskrivning af elever, før barnet er fyldt 6½ år, og indsnævret beføjelserne ved udskrivning af elever fra 8. skoleår til kun at omfatte 8. hovedskoleklasse?“

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommende spørgetid efter spørgetiden onsdag den 27. januar.

Medlem af folketinget Jacob Sørensen har meddelt mig, at han ønsker til ministe-

ren for offentlige arbejder at stille følgende spørgsmål:

„Kan ministeren oplyse, hvornår ministeriet kan afslutte arbejdet med at foretage den i lov om bestyrelsen af de offentlige veje påbudte klassificering af de offentlige veje?“

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommende spørgetid efter spørgetiden onsdag den 27. januar.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, onsdag den 27. januar, kl. 13 med følgende dagsorden:

1) *Spørgsmål til ministrene.*

2) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om erhvervsskattens afløsning i visse kommuner m. v.

3) *Første behandling af:*

Forslag til folketingsbeslutning om Danmarks ratifikation af internationale overenskomster om oprettelse af en midlertidig ordning vedrørende et globalt kommercielt satellitkommunikationssystem, undertegnet i Washington den 20. august 1964.

4) *Første behandling af:*

Forslag til folketingsbeslutning vedrørende en påtænkt ekspropriation af arealer i Ho-Oksby og Ål kommuner [af Skræppenborg-Nielsen m. fl.].

5) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om kommunale valg.

6) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om valg til folketinget.

7) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring i lov om valg til folketinget. (Mandatberegningen m. v.) [af Aksel Larsen m. fl.].

[Formanden.]

8) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af valgrets-
alderen til folketinget [af Aksel Larsen
m. fl.].

Mødet hævet kl. 18²⁸.

41. møde.

Onsdag den 27. januar kl. 13.

Formanden: I skrivelse af dags dato med-
deler finansministeren, at han ønsker skrift-
ligt at fremsætte:

*Forslag til lov om ændring af lov om på-
ligningen af indkomst- og formueskat til sta-
ten. (Ægtefællers beskatning),*

*forslag til lov om ændring af lov om ned-
slag i skatteansættelsen for renteindtægter m. v.*
og

*forslag til lov om ændring af lov om skat-
telettelse for visse indskud m. v.*

I skrivelse af dags dato meddeler inden-
rigsministeren, at han ønsker skriftligt at
fremsætte:

*Forslag til lov om ændring af lov vedrø-
rende personlig skat til kommunen. (Om sær-
skilt beskatning af gifte kvinder).*

Skriftlig fremsættelse af lovforslag.

Finansministeren (Poul Hansen): Jeg
skal tillade mig for det høje ting at frem-
sætte *forslag til lov om ændring i lov om
påligningen af indkomst- og formueskat til
staten. (Ægtefællers beskatning), forslag til lov
om ændring i lov om nedslag i skatteansæt-
telsen for renteindtægter m. v. samt forslag til
lov om skattelettelse for visse indskud m. v.*

Til disse forslag knytter sig et forslag til
ændringer i kommuneskatteoven, som frem-
sættes af indenrigsministeren.

Formålet med forslagernes fremsættelse er
at give folketinget et oplæg til forhandling

om en reform af den direkte beskatning af
ægtefæller. Det er et spørgsmål, der længe
har været fremtrædende i den offentlige
debat, og i dag erkendes det vel næsten fra
alle sider, at en reform på dette område er
tiltrængt. Derimod tør jeg vist ikke sige, at
der i debatten har været enighed om, hvor-
ledes ægtefællebeskatningen bør udformes.

Der var således heller ikke enighed i det
udvalg om ægtefællers beskatning, som blev
nedsat den 8. marts 1961, og som afgav be-
tænkning i marts 1963. Hverken den forrige
eller den nuværende regering har ment at
kunne lægge noget af forslagene fra dette
udvalg til grund for et lovforslag, men det
materiale, som udvalget har indsamlet, og
de betragtninger, som er anført i betænk-
ningen, vil kunne indgå som værdifulde
elementer i den videre debat, ligesom ud-
valgets synspunkter også i en vis udstræk-
ning er taget i betragtning ved udformnin-
gen af de nu fremsatte forslag.

Det er regeringens opfattelse, at en reform
bør bygge på det princip, at hustruindtægter
ved selvstændig erhvervsvirksomhed og ved
arbejde for fremmede samt indtægter, der
kan sidestilles hermed, bør gøres til gen-
stand for særskilt beskatning. De fremsatte
lovforslag bygger på dette princip. Det er
endvidere regeringens opfattelse, at denne
særbeskatning bedst lader sig gennemføre i
forbindelse med overgang til skat ved kilden
— en reform, som jeg håber at kunne frem-
sætte forslag om senere i dette folketingsår.
Jeg ser i de svagheder, som de fremsatte
forslag er behæftet med navnlig i admini-
strativ henseende, en bekræftelse på denne
opfattelse. Når forslagene alligevel frem-
sættes som oplæg til en forhandling, skyldes
det de stærke ønsker i folketinget om så
hurtigt som muligt og forud for et kilde-
skatteforslag at få adgang til at behandle
problemer om ægtefællebeskatningen og de
løfter, jeg har givet om at imødekomme
disse ønsker.

Der har ved tidligere lejligheder, hvor
disse spørgsmål har været til drøftelse, været
fremsat ønsker om en lettelse i beskatningen
af ægtefæller i de tilfælde, hvor hustruen
arbejder med i en fælles bedrift. Sådanne
bestemmelser er ikke medtaget i de forelig-
gende forslag, men regeringen er naturligvis
rede til at deltage i en forhandling herom.
På forhånd står det klart, at det drejer sig